

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Integrace imigrantů do společnosti

Autor práce: Petr Dofek, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: PhDr. Alena Čejková
Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Aleně Čejkové za rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

DOFEK, P. *Integrace imigrantů do společnosti: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014, 50 s.
Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Alena Čejková.

Klíčová slova: integrace, imigrant, etnikum, minoritní a majoritní společnost, kultura a náboženství

Bakalářská práce vychází z informací získaných z odborné literatury a dalších uvedených pramenů týkajících se problematiky migrace osob, zejména s ohledem na jejich další začleňování do společnosti. Práce dále vysvětluje základní pojmy dané problematiky, ukazuje řešení integrace cizinců z pohledu historického a také zeměpisného. V různých dobách a v různých státech byly použity jiné metody a způsoby vyrovnání se s problematikou příchodu cizinců a začleněním těchto osob do majoritní společnosti. Jsou uvedeny nejčastější způsoby řešení tohoto celosvětově narůstajícího problému a to nejen v České republice, ale i v jiných zemích, například v USA, Japonsku a zemích Evropské unie. Závěr tvoří shrnutí zjištěných informací a navržení základních opatření potřebných ke snížení negativních dopadů spojených s integrací imigrantů do majoritní společnosti.

ABSTRACT

DOFEK, P., *Integration of Immigrations to Community: bachelor thesis*.
České Budějovice: TheCollegeofEuropean and RegionalStudies, 201450 s.
Supervisor: PhDr. Čejková Alena

Keywords: integration, imigrant, ethnicity, minority and majority community, culture and religion

This bachelor's thesis is based on the information from professional literature and another factors regarding to issue of migration people predominantly their integration to society. Another ways to explain this bachelor's thesis are basic forms of the issue like the solution of historic and geographic view to integration of foreigners. Some other methods were used in different times and states as well with the problematic of arrival foreigners and integration to majority society. The most frequent ways of solution are listed there as a worldwide growing problem not just in Czech Republic but in other countries, too. For example USA, Japan countries of European Union. The conclusion is summary of identified information and proposal of basic measures which are important for reduction negative impacts with integration of immigrants to major society.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíle a metodika bakalářské práce.....	8
2 Kultura a migrace.....	10
2.1 Definice kultury.....	10
2.2 Náboženství jako součást kultury.....	11
2.3 Migrace.....	17
3 Způsoby integrace imigrantů.....	20
3.1 Imigrační politika Velké Británie.....	27
3.2 Imigrační politika Francie.....	29
3.3 Imigrační politika Německa.....	29
3.4 Společná imigrační politika Evropské unie.....	31
3.5 Imigrační politika USA a přístup k cizincům v Japonsku.....	34
4 Současné integrační programy.....	36
4.1 Integrace v rámci Evropské unie.....	36
4.2 Integrace v rámci České republiky.....	39
5 Možnosti podpory integrace imigrantů v ČR.....	43
Závěr.....	49
Seznam zdrojů.....	53
Elektronické zdroje.....	54
Seznam příloh.....	56
Přílohy.....	57

Úvod

Téma migrace osob a jejich začleňování do nové společnosti je v současnosti otázka, na kterou hledá odpověď nejedna země či společnost. Na celém světě dochází k masovým migracím osob, a to ať z důvodu ekonomického, tak sociálního. Tlak, který tento pohyb osob způsobuje, začíná otřásat samotnými základy demokratického vnímání světa, tak jak jej známe. Na povrch vyplouvají dlouho potlačované emoce, podpořené ekonomickou nestabilitou současného světa. Ten je v důsledku globalizace obrazem spojených nádob. Jakákoli událost na jedné straně zeměkoule je schopná silně ovlivnit dění v jiné části světa. A to nejen pozitivním způsobem, ale jak se dnes často děje právě naopak. Lokální konflikty podporované zevnitř i zvenku. Na ty reaguje ekonomika, zhoršující se sociální situace vyhání z domovů masy lidí. Proti své vůli mnoho jedinců podniká strastiplnou cestu, stovky někdy i tisíce kilometrů, a to vše s nejistým cílem. Pouze s vidinou lepšího světa, s vidinou šance na lepší život nejen pro sebe, ale i pro své potomky. Tito cizinci se mnohdy rozhodli pro odchod do jiné země, do jiné kultury, o nichž toho mnoho nevědí. Pokud vůbec znají cíl své cesty.

Jak tyto cizince v minulosti přijímala většinová společnost? Jak je přijímá či odmítá dnešní společnost? Jsou tito nově příchozí vítanou příměsí zažitých demografických vzorců nebo je třeba je vnímat jako skutečné nebezpečí, které hrozí destabilizovat současnou mapu světa? Kdy je imigrace přínosem, pokud vůbec? Jak správně integrovat jedince, a jakého? Lze někoho integrovat lépe a někoho vůbec? I tyto otázky mě vedly k tomu, abych se ve své bakalářské práci zabýval otázkou migrace osob a následně i jejich integrace do původní společnosti. Pokusil jsem se nahlédnout na historické skutečnosti vnímání národa jako samostatné uzavřené jednotky. Snaha porozumět tomu, kdy a jak se stalo, že jeden národ, začal ten druhý považovat za cizí, mě zavedla k hlubšímu pohledu na podstatu kultury. S tím je spojena nedílná součást kultury, a tou je náboženství. Jak to formovalo myšlení v minulosti? Jak tvaruje mysl současníků při pohledu na cizince? Lze v něm hledat odpovědi na otázky související s integrací cizince?

1 Cíle a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem práce je komplexní náhled na problematiku začleňování přistěhovalců do společnosti. Text, po jehož přečtení si čtenář uvědomí základní problematiku spojenou s tímto tématem. Práce vymezuje některé základní pojmy, které jsou určující pro pochopení tématu. Je kladen důraz na vysvětlení historických skutečností. Jsou předkládána fakta v kontextu s historickým pozadím a pozadu nezůstává ani kulturní hledisko. V této části práce je zohledněn vliv různých náboženství na vytváření kultury a s ní spojené ochoty integrace, jak z pohledu původního obyvatelstva, tak cizinců. Jsou zde zastoupeny zejména pohledy evropsko-křesťanské tradice, ta je nám nejbližší. Vnímání integrovatelnosti do společnosti ze strany nekřesťanské části populace, zejména dnes kriticky vnímané muslimské komunity, jsou zmíněny jen okrajově. A to jen tehdy vyžaduje-li to téma. Cílem práce není obhajoba té či oné nábožensko-kulturní skupiny.

Integrace migrantů do majoritní společnosti je téma, kterému je ze strany sdělovacích prostředků i státní správy věnována velká pozornost. Distribuce informací ze strany sdělovacích prostředků se mnohdy mění v mediální masáž, kdy jedna hrozba stíhá druhou, pravda je překrucována a následně vydávána za skutečnost. Státní správa má v tomto boji díky své těžkopádnosti omezené možnosti. Pokud si chce občan udělat objektivní obrázek o skutečné současné situaci je odkázán jen na svou snahu dobrat se odpovědí. Běžně dostupné informace se mění v klišé nutných stereotypů podpořených potřebnou dávkou senzace. Je velmi těžké se jednoduchou cestou informovat o základních otázkách, na kterých stojí téma migrace a integrace osob přicházejících z jiného světa. I to je cílem této práce.

Dalším cílem práce je porovnat přístup k danému tématu v různých zemích, zjistit úspěšnost použitých přístupů a následně navrhnout možný postup začleňování imigrantů do české společnosti (stanovit základní podmínky úspěšného procesu začlenění). K těmto zjištěním jsou použity dostupné informace z literatury, ale i z elektronických pramenů a periodik. Tato část práce poukazuje nejen na současný stav, ale jde k historickým kořenům, které vytvářely kulturně společenské klima v daných lokalitách. Jsou zohledněna nejen historická data, ale predikce možného stavu, zejména s ohledem na současný vývoj imigračních politik.

S ohledem na probíhající globalizaci společnosti a s ní spojený nárůst migrace osob dochází ke střetu kulturních vzorců chování imigrantů s původním obyvatelstvem. Jde o celosvětový problém, jehož aktuálnost se projevuje i v řadě evropských zemí, a to i v těch, které byly v minulosti považovány za multikulturní– vystupovaly vstřícně vůči přistěhovalcům. V práci bude použita zejména analýza současného stavu a současně porovnání přístupů k danému problému v různých společnostech.

Pro zpracování bakalářské práce je využita analýza sekundárních dat a dokumentů, které jsou k dané problematice dostupné. Jde zejména o výzkumné zprávy a statistiky vydané orgány státní správy, ale i neziskovými organizacemi působícími v oblasti migrace a integrace cizinců. Teoretické informace jsou čerpány z odborné literatury zabývající se tematikou migrace a integrace, případně kulturně-náboženských témat. Dalším důležitým zdrojem informací k tématu jsou elektronické zdroje. Závěrem práce bude zhodnocení současného stavu a stanovení možného postupu pro úspěšné začleňování přistěhovalců do české společnosti.

2 Kultura a migrace

Jedno z kritérií dělení společnosti, ve které žijeme, je členění podle sdílených materiálních a duchovních hodnot, je to rozdělení podle kultury. Ačkoliv si to někdy nechceme připustit, žijeme ve společenství lidí, ve kterém se jedinci mnohdy velmi liší svou snahou, ochotou a snášenlivostí k narušení společenské homogenity.¹

2.1 Definice kultury

Hovoříme-li o kultuře, setkáváme se obvykle s velkým množstvím definic a představ, které se ji pokoušejí vystihnout. Nejjednodušeji lze kulturu vystihnout, jako soubor návodů pro život, vzorců chování a norem, které sdílejí členové určité společnosti, obývající ohraničené území. Většina definic se shoduje v tvrzení, že kultura se odlišuje od přírody a je výhradně dílem člověka, který se jí zásadně odlišuje od zbytku živočišné říše. Kultura je tím, co člověka, jako biologickou bytost kultivuje a předává se na jedince v průběhu výchovy a začleňování do společnosti. Tento proces se nazývá socializace. Socializací rozumíme přeměnu jedince z čistě biologické formy na člena společenství uznávajícího stejný hodnotový systém. Socializace je rovněž procesem předávání kultury mezi generacemi a začleňování jedince do společenství - procesem enkulturace.²

Kulturu lze také definovat jako všechny nadbiologické mechanismy a prostředky, kterými se společnosti přizpůsobují vnějšímu přírodnímu prostředí. Například to, jaký oděv je typický v dané oblasti s ohledem na podnebí. Bylo prokázáno, že kultura nesouvisí s tělesnými parametry člověka, nedědí se a získává se výchovou. Kulturní vzorce chování jsou často neuvědomované – jejich nositelé podle nich jednájí, ačkoli si jich nejsou plně vědomi.³

„Kultura se dá definovat jako soubor konceptů, podle nichž daná populace jedná a myslí.“⁴

---

¹ DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha, 2013, s. 6.

²HAVLÍK, R. *Úvod do sociologie*, Praha, 2010, s. 34.

³BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*, Praha, 2005, s. 10.

⁴GELLNER, *Pluh, meč a kniha*, Brno, 2001, s. 249–250.

Kultura, tak jak ji chápe multikulturalismus je především nositelka ideologie. V multikulturalismu se nejedná o učenou kulturu, ani o kulturu tak, jak ji definuje antropologie. Kultura v tomto podání může označovat nejen kulturní tradici, ale také identitu jazykovou, náboženskou, etnickou a pro feministky dokonce sexuální. Je třeba mít na paměti, že kulturní odlišnost není totéž, co odlišnost etnická. Určité etnikum se dožaduje uznání, zejména cítí-li se ohroženo. Ohroženo se cítí být právě, když se cítí být v menšině, utlačováno většinou. Většinové etnikum necítí potřebu být oficiálně uznáno, zejména proto, že necítí žádné ohrožení. Tak, jako například donedávna běloši v Evropě. Je tedy zřejmé, že termín „kultura“ v pojmu multikulturalismus může být zavádějící. Nahradit jej lze pojmem rasa, ale to už nezní tak dobře, „multirasismus“. Zvláště dnes, kdy je termín rasa používán s jistým opovržením, nehledě na to, že klade zejména důraz na biologickou charakteristiku.⁵

2.2 Náboženství jako součást kultury

Jedním z největších kulturních rozdílů v současném světě je náboženství. Přestože se na celém světě kněží, rabíni, imámové i jiné duchovní autority snaží o vytvoření lepšího a pokojnějšího světa, jsou náboženské rozdíly často jádrem nejednoho mezinárodního a občanského neklidu. Více než 70 % světové populace se ztotožňuje s nějakým náboženstvím. Náboženství provází člověka ve všech fázích života. Nabízí odpovědi na nejzákladnější otázky, které jedince matou a znejišťují. Existuje nějaká vyšší moc? Jak začal život? O co v něm vlastně jde? Proč lidé trpí? Co se s člověkem stane po smrti? Při hledání odpovědí na tyto otázky se lidé po dlouhá staletí obvykle obraceli k textům, které jim byly zjeveny, nebo k legendám a mýtům, zděděným po předcích. Ani vývoj vědy, nepřinesl na mnoho otázek přijatelné odpovědi. Na světě existuje, kromě nespočetného množství místních náboženství, pět celosvětových velkých náboženství s mnoha jejich odnožemi. Jsou to: křesťanství, islám, judaismus, hinduismus a buddhismus. Jedná se o náboženství vyznávající převážně jednoho boha (monoteistická).⁶ Mezi některými z těchto náboženství dochází v průběhu věků ke střetům. K největším kulturním střetům z pohledu evropské civilizace dochází v posledních desetiletích mezi křesťanstvím a islámem. To je zapříčiněno zejména

---

⁵SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*, 2. vydání, Praha, 2011, s. 47.

⁶KEENE, M. *Světová náboženství*, Praha, 2003, s. 7.

dlouholetou tradicí těchto střetů, sahající až do hlubokého středověku. V průběhu dějin se měnila role každého z těchto náboženství. Ať už se jednalo o expanzivní nadvládu křesťanů, tak po neméně expanzivní výpady islámu na evropský kontinent. I v České republice se o střetu kultur dá hovořit ve vztahu mezi křesťanstvím a islámem. Jakkoli se většina české společnosti považuje za ateistickou, nelze popřít historický vliv křesťanství na formování evropské kultury, jíž je česká společnost nedílnou součástí.

Evropě je nejbližší křesťanství a to zejména s ohledem na historický vývoj. Křesťanská víra se začala šířit Evropou už v dobách Říše římské, narozením Krista se začal počítat křesťanský letopočet. V důsledku velmi pevného provázání evropské kultury s pravidly římského právního systému, který byl sekulární, křesťanství v moderní kultuře nezaujalo pozici státního náboženství. Přestože se jeho vliv na vládnoucí evropské vrstvy v průběhu dějin velmi měnil. Naproti tomu islám, který vznikl kolem roku 600 po Kristu a je nejvíce rozšířen na blízkém východě, je silně provázán se státní správou. V islámu byla od počátku víra nadřazena státu. Islám je ve své podstatě vnímán, jako velmi rozpínavé až agresivní náboženství. Tím se neliší od křesťanství v jeho střední fázi vývoje. Hlavními znaky jsou zejména netolerance k jiným náboženstvím (v podstatě je vůbec neuznává) a agresivní rozpínavost i za cenu násilí. Z islámského pohledu se svět dělí na půdu islámskou a půdu svaté války, kterou si musí podmanit. A to zejména podrobováním nevěřících.⁷ Jistou toleranci projevuje islám vůči monoteistickým náboženstvím. V islámské společnosti jsou zavedena pravidla, která zakazují styk s ateisty. Například je zakázáno uzavírat manželský svazek s bezvěrci. Muž může pojmout za ženu věřící jiné monoteistické víry (zejména židovku nebo křesťanku), muslimka je v tomto ohledu zcela bez práv a smí se vdát pouze za muslima. Ačkoliv jsou si křesťanství s islámem v mnohém podobné, stejně tak jsou mezi nimi velké neslučitelné rozdíly. Ty se týkají zejména již zmíněného provázání víry samotné s funkcí státu a výkonu práva, agresivní rozpínavosti až po nerovnoprávné postavení žen v islámské společnosti. Islám neprošel ve své historii zásadními změnami. Ještě v dnešní době jsou ortodoxními muslimy odmítány jakékoli změny. Zejména ty vedoucí k otevření se islámu sekulární společnosti nebo novým euroislámským tendencím. V tom se islám liší od křesťanství, které v důsledku reformních hnutí prošlo mnohdy velmi závažnými změnami. V důsledku těchto reformních snah se křesťanství dokáže mnohem lépe vyrovnávat s „konkurencí“ jiných náboženství. Tato historická

---

⁷SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*, 2. vydání, Praha, 2011, s. 92.

skutečnost má za následek, že se migrant z křesťanských částí světa dokáže lépe přizpůsobit i ve zcela rozdílném kulturním prostředí. Přestože si je schopen zachovat svou křesťanskou víru může jeho přizpůsobení hraničit, až s asimilací s původní kulturou. Toto on sám nevnímá negativně. To je zapříčiněno i nestriktním vyžadováním provádění náboženských rituálů a modliteb. Samozřejmě lze i v křesťanském světě najít společenství věřících, kteří radikálně lpí na tradicích a nekompromisním výkladu bible. V tomto případě se však jedná o zanedbatelný vzorek „radikálů“, se kterými se většinová křesťanská veřejnost neztotožňuje. Naproti tomu ortopraxe muslimská, vyžaduje od věřícího pravidelné modlitby a každodenní rituály. Dalším limitujícím faktorem pro muslimského imigranta je někdy striktní dodržování pravidel odívání. Ta mohou navíc v nové zemi působit kontraproduktivně, být v rozporu s původním záměrem. Záměrem úplného zahalení muslimské ženy v zemi původu, bylo skrýt ji před zraky cizích mužů, ale zejména nevyvolávat jejich zájem. Toto splynutí s davem se muslimům v nových zemích, které vyznávají jiný styl oblékání, nedaří. Naopak, ženy se stávají středem zájmu. Toto je jeden z příkladů neschopnosti muslimů reagovat adekvátně na nově vzniklou situaci. Dochází ke konfliktu mezi původním záměrem a tradicí. Tento rozpor je mnohdy znásoben konfliktem s původní společností, která uznává jiné kulturní a společenská pravidla.

Muslimovi přicházejícímu do České republiky způsobuje ohromný kulturní šok zjištění, že většina zde žijících osob jsou ateisté – nevěří v žádného boha. V zemích, ze kterých muslimové zpravidla pocházejí, není tato skutečnost běžná. Naopak, je zcela běžné být stoupencem nějakého náboženství, věřit v Boha. Na to, s čím se tady setká, není většina muslimských imigrantů připravena. Je zcela mimo jejich chápání, jak může naše společnost bez víry existovat. Muslim je ochoten zčásti tolerovat jiné náboženství než je islám, „bezvěrství“, je ale mimo jeho schopnost chápání.⁸ Aspoň v takové míře, aby nedoházelo ke kulturním konfliktům, které se následně přenáší do společensko-sociální roviny. Výsledkem je dílčí separace těchto nově příchozích, která značně snižuje možnost hladkého průběhu začlenění do nové společnosti. Kulturně-sociální šok je pro muslima větší zátěží než pro jiné přistěhovalce. V důsledku tohoto šoku a pocitu odcizení, se takový přistěhovalec více obrací k víře. Následkem může být odmítání „západního“ způsobu života a následná radikalizace. Mnoho muslimů nemá zájem na integraci s odvoláním na tvrzení, že „Korán hovoří jasně“. V Koránu hledají a nacházejí

---

⁸ PAVLÍKOVÁ, E. *Muslimští migranti a český sekulární stát*, Červený Kostelec, 2012, s. 30 – 33.

odpovědi, které potřebují k životu. To podporuje i skutečnost, že kulturní úroveň těchto přistěhovalců je obecně nižší. Dochází tak k ještě většímu upnutí se k víře a posílení vlivu náboženské autority. Na posílení vlivu radikálního islámu má vliv i skutečnost, že tyto autority většinou nepocházejí z nové společnosti, ale ze země původu. Jak vyplývá ze zprávy Bezpečnostní informační služby za rok 2008, nedostatek domácích teologů a duchovních by v budoucnosti mohl vést nejen k rostoucí marginalizaci českých muslimů a konfliktům v komunitě, ale mohl by se stát i hrozbou pro Českou republiku.⁹ Této hrozbě se snaží předejít i jiné evropské země. Francie se pokouší dohodnout výuku francouzských imámů (učených duchovních autorit) v pařížské mešitě, zatím neúspěšně. Německo se rovněž pokouší získat vlastní základnu duchovních autorit s původem v Německu. Zatím musí spoléhat na imámy z Turecka. Ti se po čase vracejí do své země a o integraci nemají zájem. Existuje domněnka, že integraci rozmlouvají i svým věřícím. Tato skutečnost má rovněž vliv i na vytváření uzavřených komunit mimo majoritní společnost. Tyto tendence jsou podpořeny snahou o vytváření muslimských center a s tím spojenou výstavbu mešit. Je otázkou, zda povolení stavby mešit, je správným krokem k integraci příznivců islámské víry do české společnosti. Pro muslima je mešita nejen místem modliteb, ale zároveň i místem setkávání. Setkávání se stejně smýšlejícími lidmi. Společnou modlitbou je muslim silně ovlivněn. Zde dostává muslim od náboženské autority pokyny jak se chovat. Kdo se společným modlitbám vyhýbá, stává se podezřelým a je na něj ze strany komunity vyvíjen tlak. Vystává zde otázka, pro samotné muslimy. Zda muslima dělá dodržování předpisů nebo především samotná víra. Při integraci nejde jen o překonání překážek uvnitř komunity. Je třeba si uvědomit, že život muslima se neodehrává jen uvnitř vlastní komunity. V sekulární společnosti, kterou česká společnost je, se muslim musí potýkat s řadou neznámých a jemu často nepochopitelných jevů a situací. Zde je třeba upozornit na stěžejní roli znalosti jazyka, potřebné pro integraci do společnosti. Kvůli jazykové bariéře se komplikuje základní pomoc těmto osobám a klesá i možnost pracovního uplatnění. Zatím co mužská populace má jakousi úroveň vzdělání, mnohdy spojenou se znalostí dalšího jazyka, např. angličtiny. Oproti tomu ženská populace bývá mnohdy zcela bez vzdělání a se znalostí pouze rodného jazyka. Mnohdy jsou ženy znevýhodněny i nemožností sociálního kontaktu s okolní společností. Nemožnost společenského kontaktu v zemi původu jim znesnadňuje navazování kontaktů i v nové

---

⁹BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Výroční zpráva 2008* [online], 2009, [cit. 2014-02-20].
Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html>>.

zemi. Ještě větší izolaci zažívají ženy žijící mimo větší muslimské komunity. Ženy, které přicházejí samy, nebo jen s dětmi mají naproti tomu větší snahu naučit se jazyk a tím i přispět k lepšímu zapojení se do života nové společnosti. Důsledkem odlišného vztahu k ženám, dochází mnohdy pouze ke snahám o integraci chlapců. Ani v zemi původu se u žen nevyžaduje větší společenský kontakt, to ztěžuje jejich integraci v nové společnosti.¹⁰

Do nedávna byly zastávány názory, že potřeba ekonomického zabezpečení povede k integraci druhé generace muslimských přistěhovalců. Tato domněnka se ukázala být mylnou, jak dokládá současné dění v Evropě. Zde dochází ke kulturním střetům původních obyvatel zastupovaných státní mocí, s mladými přistěhovalci z muslimských komunit. K integraci druhé generace nedošlo, naopak došlo k její radikalizaci v důsledku neschopnosti přizpůsobit se novému životnímu prostoru. Velkou roli hraje již několikrát zmiňovaná ekonomická krize, která problémem integrace pracovních přistěhovalců odhalila v celé své nahotě. Neschopnost ekonomické integrace posiluje vliv náboženských autorit podporovaných zpravidla radikálními ortodoxními islamisty původem v arabském světě.

V současnosti je mnohde citována duševní krize společnosti, krize víry v křesťanství a jeho hodnoty. Jsou mnohdy objevována nová moderní náboženství. To je, ale jen způsobeno současnou převládající konzumní společností. I nová náboženství se časem „okoukají“. Tento zájem mnohdy pramení z velmi povrchní znalosti daných náboženství. Dochází k přijímání příjemných skutečností a přehlížení těch, které již nejsou tak přitažlivé. Navzdory velikým vzdálenostem, a to nejen zeměpisným, ale i historickým, se někdy na první pohled rozdílná náboženství podobají jedno druhému, až se to zdá neuvěřitelné. Za zmínku stojí například podobnost v účelu židovského „pejzu“ (lokny dlouhých vlasů po stranách hlavy, které nosí ortodoxní Židé) a trsu vlasů, na jinak holých hlavách, některých buddhistických mnichů. V obou případech měla vlasová pokrývka, sloužit k vytažení příznivce toho či onoho náboženství do lepších sfér posmrtného života. Podobnost vsutku náhodná?¹¹ Všechna velká monoteistická náboženství krizí procházejí a zoufale se snaží upevnit si vlastní nadřazenost. Nové objevy vědy mnohdy otřásají samotnými základy náboženství. Ale ani věda sama není schopna svým mechanickým vnímáním světa nahradit víru v náboženství. A je to právě

---

¹⁰SCHEU, H. CH. *Migrace a kulturní konflikty*, Praha, 2011, s. 200 - 202.

¹¹DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha, 2013, s. 12.

věda, která si dělá nároky zastoupit hlavní úlohu náboženství. Jako pokračovatelka rozpínavosti a přesvědčování o „své pravdě“ v nadřazenost, tří hlavních světových náboženství (judaismu, křesťanství a islámu). „Tato tři náboženství pocházejí z k životu nepříznivé pouště a v posledních staletích se snaží ruku v ruce s neživým poznáním vědy, proměnit v „neživou poušť“ i náš současný svět.“¹²

Mluvíme-li dnes o mezikulturním dialogu, jde především o dialog mezi jednotlivými náboženstvími. Jde tedy, o jakýsi mezináboženský dialog. Mapování tohoto dialogu ze strany státní správy, je značně problematické. V průběhu let dochází k zániku některých proreformních směrů a naopak vznikají nové. Do dialogu se nezapojují jen příslušníci jednotlivých náboženství, nebo pouze členové třeba dvou hlavních. Naopak dialog se mnohdy stává multilaterálním. Zapojují se do něj rozličné skupiny a ty o sobě nemusí mít navzájem povědomí. Hlavním znakem tohoto vývoje, je zejména živelnost vzniku a životnost těchto aktivit. Současná společnost se tímto kulturním vývojem nemusí znepokojovat, jde o jakousi danost v uspořádání těchto kulturních souvislostí. V České republice nejsou pozorovány žádné konflikty mezi jednotlivými náboženskými skupinami, zejména ne takového charakteru, který by nutily státní správu ke korekcím ve vztazích k jednotlivým náboženským skupinám. Až na mimořádné výjimky, jakými byly v nedávné minulosti ohlasy veřejnosti na stavbu mešit v některých našich městech. Mezináboženský dialog představuje v současnosti společenský fenomén, pramenící zejména ze setkávání s někým či něčím, co se radikálně liší. Tato odlišnost může pramenit v jiném způsobu oblékání, stolování, vyjadřování myšlenek, oslav svátků. Jiný způsob života, může mít za následek odmítavé reakce. Vyvstávají otázky typů „Jak může někdo něco takového dělat? To přece není normální...“ Opačným přístupem k odlišnosti může být zamyšlení se nad vlastním způsobem života, nad vlastním pohledem na svět. Právě toto zamyšlení se, je základním principem mezikulturního dialogu. Tento dialog můžeme rozdělit na několik forem, podle subjektů, které se do něj zapojují. Jednou z nich je oficiální forma, předkládaná představiteli státu. Pokud se již nejvyšší představitelé státní správy zúčastní tohoto dialogu, jde zejména o propagaci oficiální linie zastávané politickými špičkami, které jsou v dané době u moci. Naproti tomu existuje forma dialogu, která přirozeně předpokládá účast náboženských autorit, nebo odborníků s užší vazbou ke kulturním tématům. V tomto případě jde o odborný mezikulturní dialog. Z tohoto dialogu je široká

---

¹²BÍLÝ, J. *Co člověk opravdu potřebuje*, MF Dnes, příloha Týden, Praha: 2012, s. 12C.

veřejnost vytěsněna, což je způsobeno hloubkou konzultovaných témat. Široká veřejnost poměrně rychle ztrácí zájem o tato témata a mnohdy se o nich a o výstupech z tohoto dialogu dozvídá jen prostřednictvím sdělovacích prostředků. Zájem veřejnosti v poslední době přitahuje zejména vyjádření vysokých náboženských představitelů. Ti, ale s ohledem na hloubku probíraných témat, ve snaze zůstat mimo konfliktní rovinu, sklouzávají k povrchním sdělením a obecným frázím. Úspěšnost mezikulturního, potažmo mezináboženského dialogu, je spojena zejména se zájmem široké veřejnosti. Vzbudit její zájem se nedaří, na čemž nese svou vinu přístup ze strany sdělovacích prostředků. V dnešní mediální praxi převládají kontroverzní témata, která rychle zvednou sledovanost, ale již nezaručí dlouhodobý zájem publika. Jde o jakousi masovou mediální masáž neustálými bombastickými zprávami, které jsou schopny pouze přivábit obecnost k následující reklamě. Nezájem české společnosti je dán i převážně ateistickým složením společnosti. Lhostejnost ke vztahu k církvím načas narušila pouze církevní restituce z konce roku 2013, dosud probíhající. Ta sama o sobě měla spíše negativní působnost na vývoj vztahu většinové společnosti vůči církvím. Svůj podíl na tomto výsledku měla již zmiňovaná povrchní práce informačních médií.

Ústřední roli v podpoře mezináboženských aktivit na evropské úrovni hraje Rada Evropy, jako vrcholný orgán Evropské unie, prostřednictvím zejména Generálního ředitelství pro vzdělání, kulturu a dědictví, mládež a sport. Řadu aktivit rovněž podporuje Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Dialog mezi kulturami se stále častěji dostává i na program jednání vrcholných institucí Organizace spojených národů (OSN). Pluralitu mezi náboženskými uskupeními také doplňují iniciativy bývalých politiků a jiných populárních osobností. Tyto aktivity jsou úzce spojovány se svými představiteli (zakladateli), což také omezuje jejich působnost a schopnost dosáhnout celosvětových výsledků.¹³

2.3 Migrace

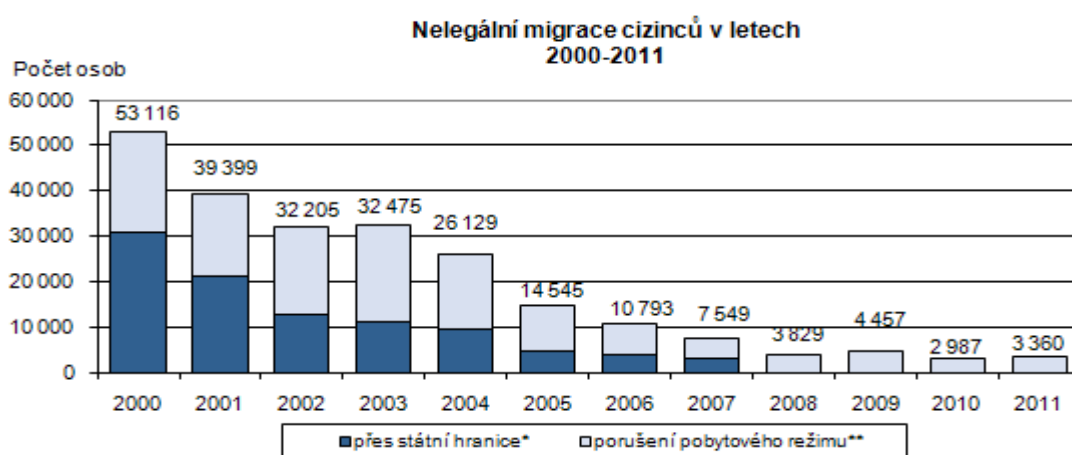
Migrací rozumíme přemísťování jednotlivců nebo celých skupin obyvatelstva z místa původního osídlení. Za migranta považujeme osoby, které se z nejrůznějších důvodů přesunuly do jiné země. Je třeba tento termín odlišovat od výrazu „imigrant“,

---

¹³SCHEU, H., CH. *Migrace a kulturní konflikty*, Praha, 2011, s. 245-251.

který označuje osobu mající trvalé bydliště v jiném státě než v zemi původu.¹⁴ Za mezinárodní migraci je považován krátkodobý či dlouhodobý přesun jednotlivců nebo skupin osob přes státní hranice. K základním charakteristikám patří opuštění země původu či předchozího pobytu, překročení státních hranic a následně setrvání v cizí zemi. Za delší časový úsek je Organizací spojených národů považována doba jednoho roku. Podle Organizace spojených národů žije přibližně 2% celosvětové populace, asi 150 milionů osob, mimo svou zemi. Počty migrantů v poslední době výrazně narostly. Na tomto stavu má nepochybně podíl i stále se zvyšující populace lidstva.

Lidé migrovali od nepaměti. Původně za potravou, pak výbojné války (v Evropě zejména křížové výpravy v letech 1095 až 1291), které umožnily střet s jinými kulturami. Příchozí ovlivňovali cizí kultury, ale stejně tak byli ovlivněni cizí kulturou, kterou pak šířili v zemi původu po svém návratu – dochází ke kulturní difuzi. V novodobých dějinách a především v současnosti je migrace chápána odlišným způsobem. Jiný význam je dán především technickým pokrokem a změnou motivací, které k migraci vedou. Migraci můžeme v základě rozdělit na migraci legální a migraci nelegální. Nelegální migrace do České republiky vykazuje ustálenou formu. Zejména migrace přes státní hranici je mizivá. Na tento stav má vliv skutečnost, že státní hranice České republiky, nejsou součástí vnější hranice Evropské unie (viz graf č. 1).¹⁵ Ačkoli v rámci Evropské unie představuje nelegální migrace velký problém. V České republice jsou v otázce nelegální migrace sledovány dlouhodobě výrazně sestupné tendence. I z tohoto důvodu je věnována pozornost zejména migraci legální.

Graf č. 1(zdroj Český statistický úřad)

¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Ochrana uprchlíků*, UNHCR OSN, 2008, s. 10.

¹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nelegální migrace cizinců v letech 2000 – 2011*[online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z WWW: <http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/czi_nelegalni_migrace>.

Podle délky jejího trvání můžeme migraci rozdělit do dvou základních skupin. Na migraci krátkodobou a migraci dlouhodobou. Díky rozvoji dopravy a komunikačních prostředků může cestovat i široká veřejnost, což s sebou přináší setkávání s jinými kulturami. Rovněž schopnost porozumět cizímu jazyku je umožněno většině populace, i to vede k podrobnějšímu poznávání jiných kultur. Za krátkodobou migraci lze označit zejména cestování za prací, studijní pobyty, ale i turismus. Na rozdíl od turismu, ale studijní a pracovní pobyty vyvolávají sociální změny. Po zvýšení odbornosti a návratu z ciziny se člověku zpravidla zvyšuje sociální statut, který mu zvyšuje možnost uplatnění v domovské zemi. To platí zejména pro studijní pobyty. U pracovních pobytů zlepšení podmínek nemusí být tak samozřejmé. Osoba, která opustila svou zemi původu z důvodů finančních se, nazývá ekonomický migrant. Člověk, který odešel za prací mimo svou vlast, může na dálku zvyšovat životní úroveň rodiny v původní zemi, po návratu však nastávají dvě možnosti. Navrátilce díky zahraniční zkušenosti získá vyšší sociální statut a získá i odpovídající zaměstnání nebo naopak práci nezíská, neztotožní se dále s pobytem v původní zemi a to vyvolá touhu po další migraci, ve snaze zabezpečit si lepší životní podmínky. Tato forma migrace snadno přechází v imigraci.

V důsledku hledání lepších životních podmínek, ale i z důvodu pronásledování, jsou lidé nuceni opouštět své domovy a hledají nová místa pro svůj život. Míra dobrovolnosti dlouhodobé migrace je určena úhlem pohledu. Výsledný dojem se může značně lišit, jak z pohledu samotného migranta, tak z pohledu nezúčastněné osoby. Je migrace způsobená nedostatkem pracovních příležitostí a snahou zajistit si obživu migrací dobrovolnou? Naopak lidé, vyhnaní ze svých domovů v důsledku politického pronásledování nebo válečného konfliktu, kteří své domovy opouští z obavy o svůj život, jsou určitě nedobrovolnými migranty. Dlouhodobá migrace je charakteristická snahou migrantů vytvořit si k novému bydlišti vztah, navázat kontakty nejen se „svými“, ale i se členy majoritní společnosti. Tuto snahu podněcuje i nutnost komunikace s úřady.¹⁶ Samostatným typem migrace je uprchlictví, které není motivováno ekonomicky, ale dochází k němu z důvodu nepokojů či válečných konfliktů. Postižené osoby zpravidla samy neví, na jak dlouho odjždějí z domoviny a kdy se budou moci vrátit. Z této skupiny se často vyčleňují bezdomovci – osoby bez státní příslušnosti, jak je charakterizuje Úmluva o právech uprchlíků z roku 1951.

---

¹⁶ DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha 2013, s. 15.

3 Způsoby integrace imigrantů

Předmětem této kapitoly je rozbor přístupů k integraci cizinců do většinové společnosti po stránce sociologické. Následuje náhled na integraci imigrantů v některých státech Evropské unie, USA nebo náhled na vnímání cizinců v Japonsku.

Různé skupiny migrantů se do společnosti také různě začleňují. Roli v začlenění nově příchozích občanů do většinové společnosti hraje mnoho faktorů. Některé z nich mohou přistěhovalci ovlivnit, spousta je jich, ale dopředu dána charakterem země, do které se přestěhovávají a nemohou je ovlivnit. Podle stupně začlenění rozlišujeme několik modelů. Od akulturace přes asimilaci k separaci případně marginalizaci, jako krajního vyloučení se jedince ze společnosti.

Za ideál je v současnosti považována pluralitní integrovaná společnost, ve které žijí jednotlivci ze dvou či více skupin s odlišnými kulturními vzorci chování, stupnicemi hodnot apod., kteří si ponechali svou specifickou kulturu a zároveň respektují kulturní specifika jiné skupiny obyvatelstva. Dochází k téměř bezproblémové koexistenci více kultur. V takové společnosti nedochází k diskriminaci členů některé skupiny.¹⁷ Tento stav je považován za ideální, je ale v současnosti podrobován kritice. Nedostatky vyplývají zejména ze skutečnosti, že se ve společnosti mnohdy liší velikost etnických, kulturních skupin, kdy počtem jedna mnohdy několikanásobně překračuje jiné skupiny. Vzniká většinová a menšinová část. Většinová část si zcela přirozeně nárokuje větší podíl na spravování státu a zde dochází ke konfliktu. Rozlišujeme zejména tyto formy enkulturace:¹⁸

1. Akulturace: jedinec přijímá hodnoty (vzorce kultury) majoritní společnosti a zároveň si zachovává i hodnoty minoritní kultury, ze které pochází,
2. Asimilace: jedinec z minoritní společnosti přijímá kulturu majoritní společnosti nebo její prvky a ztrácí vlastní kulturu původní, minoritní společnosti,
3. Separace: jedinec z minoritní společnosti nepřijímá kulturu (vzorec) majoritní společnosti a ponechává si kulturu své vlastní minoritní společnosti,
4. Marginalizace: jedinec nepřijímá kulturu majoritní společnosti a ztrácí vlastní kulturu minoritní společnosti.

Tyto formy začlenění jedince do společnosti se nemusí vyskytovat ve své čisté

---

¹⁷ BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*, Praha, 2005, s. 10.

¹⁸ DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha, 2013, s. 16.

podobě, často dochází k prolínání jednotlivých stupňů začlenění.

Nově příchozí se v nové zemi zpravidla stávají menšinou a je nezbytné jejich začlenění do majoritní společnosti. Menšina si musí sama zvolit svou budoucí roli, jakou chce hrát v majoritní společnosti, a poté se vydat na cestu dosažení tohoto cíle. Toto rozhodování je ovlivněno individuální charakteristikou migrantů (vzdělání, věk, pohlaví, zdraví), ale i řadou dalších faktorů. Rozhodující vliv mají tři prostředí – místo, odkud dotyčný odchází (místo emigrace), tranzitní země (ty země, kterými migrant pouze prochází na cestě do cílové země) a cílové místo imigrace. U těchto prostředí musíme brát v potaz geografickou polohu, socioekonomickou situaci z krátkodobého i dlouhodobého pohledu, migrační politiku a migrační historii, a také míru tolerance či xenofobie většinové populace vůči cizincům.¹⁹

Jak již bylo řečeno, ideálem je pluralitní integrovaná společnost s dosaženým jistým stupněm akulturace (přejímání prvků). Je třeba rozlišovat akulturaci jazykovou, rodinnou, náboženskou a politickou. V případě jazykové akulturace je zřejmé, že tato je důležitá z hlediska začlenění se jedince do zaměstnanecké integrace. Bez znalosti jazyka se jen obtížně hledá zaměstnání. V tomto případě se nejedná o opuštění vlastního mateřského jazyka, ale o rozšíření znalostí i na jazyk nové země. To je pro imigranta vždy přínosem. Tento druh přizpůsobení se dá považovat za nezbytný. Akulturace rodinná již není tak nezbytná. Naopak dnešní imigranti přicházejí do Evropy z oblastí, kde je kladen velký důraz na soudržnost rodiny a to může hrát pozitivní roli i pro většinovou populaci, kde dnes význam rodiny bohužel ustupuje do pozadí. Třetí skupina, akulturace na úrovni náboženství je složitější. To vyplývá zejména z mnohdy nepřekonatelných rozdílů mezi náboženstvími. Problémy, představuje zejména invazivní forma islámského náboženství. Náboženství, šířící se pokojnou nenásilnou formou, nepředstavují pro původní kulturu takové ohrožení. Jen těžko překonatelné rozdíly nastávají například v otázce polygamie (mnohoženství) a s tím spojené nerovnoprávnosti žen. Za kořeny invazivní agresivity islámského náboženství lze považovat neschopnost uznání jiných náboženství a velká míra vývojové a názorové rigidity. Pro islámského věřícího je stoupenec jiného náboženství zpravidla jen nevěřící nebo jiný věřící a tudíž méněcenný. Možnost vystoupení z islámu je nulová. Kdo se o to pokusí, dopouští se největšího provinění proti koránu, za které je trest jediný – smrt. Nicméně je možné tvrdit, že ani úplná náboženská akulturace není nezbytná pro úspěšné

---

¹⁹ DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha, 2013, s. 18.

začlenění jednotlivce do společnosti. Naopak pluralismus vznikl společně se svobodou vyznání a snáze se šíří právě v zemích, kde je více náboženství, než v zemích s jediným náboženstvím.²⁰ Akulturace na úrovni politicko-sociálních hodnot hraje rozhodující roli ve snaze o začlenění jedince do většinové společnosti. Je důležité a zřejmě i bezpodmínečné, aby budoucí občan pochopil a ocenil hodnotu právní ochrany a rovných svobod. Vážil si jich a vzal je za své. Na této úrovni je přizpůsobení nutné a jedině tak lze zajistit fungování spojení původní většinové společnosti, s nově přichozími imigranty, na takové úrovni, aby bylo prospěšné oběma stranám. To je příklad kdy akulturace, jako přijetí nového a ponechání původního, ustupuje asimilaci, ve které jde o nahrazení původního tím novým. Asimilace, jako rozplynutí jedné kultury v druhé (nebo jejích částí), nemusí být vždy překonaným modelem.

K základnímu pochopení imigračních politik velkých evropských národů je zapotřebí znalosti jejich sebezpetí, jako národa. Tento náhled se mnohdy zásadně liší a tyto rozdíly vytváří i základní rozdíly při tvorbě integrační politik. Jde zejména o rozdělení evropských států z hlediska budování národa a státu. Rozlišujeme dvě základní koncepce národa a to revolučně- demokratickou a nacionalistickou. Hranice mezi oběma pojetími nejsou zcela konkrétní a mnohdy se překrývají. Představitelem revolučně-demokratického státu jsou Francie a Velká Británie. Naproti tomu Německo je typickým představitelem státu založeného na etnickém základě.

Dalším rozdělením evropských států, je rozdělení podle vzniku. Zde rozlišujeme tři základní skupiny vzniku státních útvarů. Jde o státy vzniklé revolučním procesem s důrazem kladeným na politická práva a vůli lidu (například Francie, Británie). Dále jsou to státy vzniklé sjednocením menších částí rozptýleného národa, sdílejícího společný kulturně-etnický základ (například Německo, Itálie). Třetím typem jsou státy vzniklé odtržením od velkých státních celků, na základě národního principu (například Česká republika, Slovensko, Bulharsko).

Státy se dají také dělit podle vzniku národa. Jde o národy starousedlíků (Evropané) a národy přistěhovalců (mimoevropské státy jako USA, Kanada, Austrálie). Na základě těchto čtyř rozdělení národních identit můžeme hovořit o:²¹

- občanském národu starousedlíků (Francie),

---

²⁰ SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*, 2. vydání, Praha, 2011, s. 106.

²¹ ŠTICA, P. *Migrace a státní suverenita*, Praha, 2010, s. 70.

- občanském národu přistěhovalců (USA, Kanada),
- etnickém národu starousedlíků (Německo, Česká republika),
- etnickém národu přistěhovalců (Izrael).

Tyto druhy státních útvarů se, s ohledem na svůj historický vývoj, liší přístupem k imigrantům. Proto je nutné si toto rozdělení uvědomit. Z výše uvedené charakteristiky vyplývá, že takové Německo, bude při přijímání imigrantů mnohem obezřetnější než třeba France. S tím jsou spojené i projevy nespokojenosti a nepokoje, probíhající v obou zemích odlišně. Vše se neustále vyvíjí, nic nesetrvává v nečinnosti, i státní útvary procházejí historickým vývojem, který může změnit jejich vnímání s ohledem na příslušnost k některé z výše uvedených skupin. Například USA v současnosti přechází z vnímání sebe samých jako národa přistěhovalců, k vnímání své národní identity jako starousedlické. Poznání této změny vede samozřejmě k pochopení současné restriktivní podoby imigrační politiky USA. Evropské státy jsou vnímány, jako státy starousedlíků. Důležité je další rozdělení na státy občanské a etnické. Státy s občanskou strukturou jsou ve své podstatě otevřenější vůči cizincům. Občanská práva se nabývají pobytem na určitém území. Občanství se získává narozením na tomto území. Naturalizace cizince je mnohem snadnější, byť je spojena s nějakým stupněm asimilace. Naproti tomu etnicky strukturované státy jsou mnohem uzavřenější. Je zde kladen důraz na silné kulturní a jazykové vazby. Občanství se zde získává narozením a příslušností k etniku. Naturalizace příslušníků stejného etnika žijících v zahraničí není problémem.

V současnosti moderním trendem je takzvaný pluralitní multikulturní model. Ten je velice podobný modelu občanského státu. Toto uspořádání nevyžaduje kulturně-sociální homogenitu. Od nově příchozích, ale není vyžadován téměř žádný stupeň kulturní integrace a asimilace. Pokud to nepřekračuje zákonný rámec, mohou si nově příchozí ponechat kulturní, etnické i jazykové odlišnosti. K zemím s tímto modelem patří například Kanada, Nizozemí a snad i Velká Británie. Tento model je v současnosti pod velkým tlakem způsobeným právě uvedenou absencí společenské homogenity. Státy s tímto uspořádáním čelí separačním snahám některých skupin, jsou terčem kulturních střetů a nepokojů. Tento model nepodporuje skutečnost přirozené živelnosti. Většina si nárokuje větší podíl na moci a menšina cítí ohrožení a brání se, musí čelit tlaku ze strany většiny. To vede k protikladným tlakům v takové společnosti. Jakkoliv jsou tyto snahy obou skupin přirozené, mají neblahý vliv na život společnosti a případné překročení mezní hranice má pro státní úvar fatální následky.

V České republice je přistěhovalectví stále vnímáno jako okrajový problém, jakkoli v současnosti sílí tlaky na zavedení národní přistěhovalecké politiky. Tyto hlasy nacházejí podporu zejména po problémech, které s přistěhovalci musí řešit ostatní evropské státy. Zvláště alarmující jsou problémy spojené s muslimy, které vedly k nepokojům ve Francii, Německu, Holandsku a jiných evropských zemích. V současnosti sílí mezi náboženský konflikt křesťanů s muslimy i v zemích mimo Evropu, v Africe a Asii. Sílicí vliv muslimů zvedá zájem o tuto problematiku i v české společnosti. Často je přehlíženo, že Česká republika má s imigrací dlouhodobé zkušenosti. Migrace zde má silnou tradici, která se s vývojem různě měnila. České země, nacházející se ve středu Evropy, byly po celou historii i prehistorii ovlivňovány migračními vlnami v Evropě. Obyvatelstvo se zde prokazatelně mnohokrát prostřídalo. Se současným vývojem genetiky dochází k zajímavým výzkumům, které etnikum zde má nejvíce potomků. Přestože lze Českou republiku považovat za etnický národ starousedlíků, je třeba si uvědomit, že se v žádném případě nejedná o dlouhodobě homogenní populaci jako je na Islandu nebo v Japonsku. Stejně tak jsme nepodobní národům vzniklým migrací, jako jsou USA nebo Austrálie. Migrační zkušenost českých zemí je spojována zejména s imigrací německého etnika někdy kolem 12. až 14. století. Také je často přehlíženo, že romská komunita, v současnosti žijící v České republice, je výsledkem imigrace ze Slovenska. Nejedná se historicky o etnikum dlouhodobě žijící na území České republiky v konkrétním regionu. V těchto historických migračních vlnách můžeme hledat paralelu s konflikty, které proběhly např. ve Francii. Jde také o konflikt mezikulturní, byť jeho geneze a vývoj je odlišná. Do českých zemí přicházely v minulosti i jiné národnostní skupiny. Kontrola této imigrace se datuje do vzniku moderní státní správy, která dokáže reglementovat fungování společnosti. Moderní právo a správa vzniká v českých zemích na přelomu 18. a 19. století. Slovanské obyvatelstvo se dle ustáleného názoru usadilo na území dnešní České republiky někdy v šestém století. Následně byly tyto oblasti zasažené v 9. století migrační vlnou Židů. Následovaly menší skupiny Vlámů a Valonů a asi kolem 14. století se objevují Romové.²² Tyto skupiny, neměly na kulturní vývoj takový dopad, jako velká německá migrační vlna, která se prohnala Evropou ve 12. století. Vznikly německy hovořící, více či méně uzavřené etnické komunity. Zde můžeme hledat vznik negativního pohledu českých obyvatel na imigranty. Imigrace do českých zemí pokračovaly v podobě příchodu menších skupin (Vlaši, Irové) V době pobělohorské v 17. století do českých

---

²²SCHEU, H., CH. *Migrace a kulturní konflikty*, Praha, 2011, s. 117.

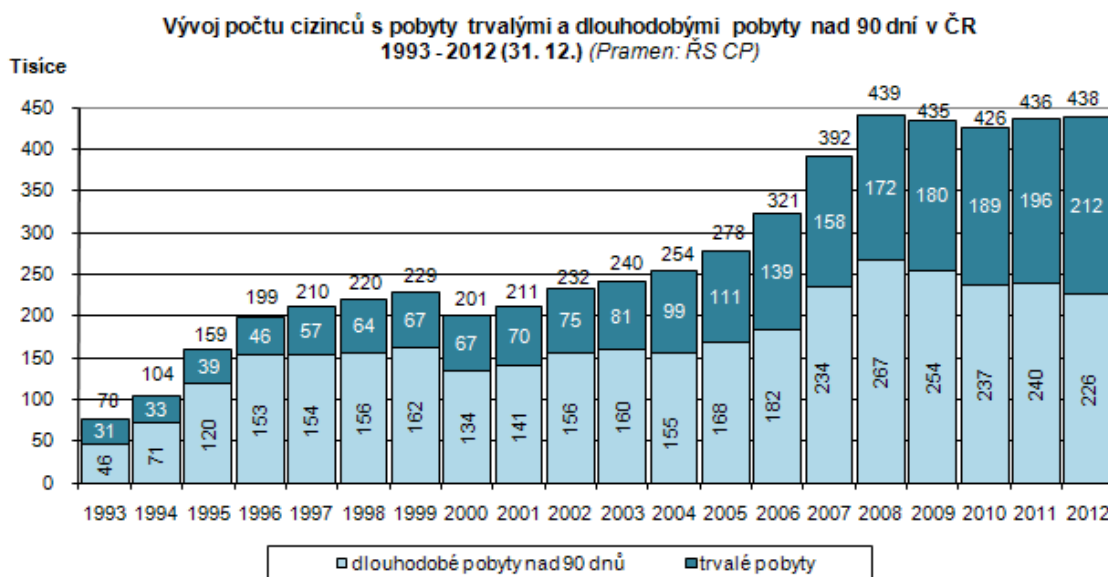

zemí směřuje příliv německého obyvatelstva, měšťanstva i šlechty. Dochází k asimilaci, ale nikoli s českým obyvatelstvem, ale právě s původním německým etnikem. Přistěhovalectví je díky tomu osobami česky nacionálně cítícími považováno za riziko, ne-li přímo za hrozbu. Negativní postoj k imigraci se dále prohlubuje. Hromadný příchod Němců vedl k situaci trvajícím v některých regionech až do roku 1945, kdy v některých regionech německé obyvatelstvo převažovalo. Následně bylo Benešovým - i dekrety po roce 1948 německé obyvatelstvo násilně vystěhováno mimo území České republiky. V době po bitvě na Bílé hoře je nuceno emigrovat mnoho Čechů. V této době se objevuje další fenomén, mající vliv na vnímání migrace u nás. Emigrace je vnímána jako oslabení, ztráta. Lidé odcházející v následujících stoletích dobrovolně ze své vlasti jsou vnímáni jako „zrádci“, tento trend je dále prohlubován za totalitního režimu ve 20. století. Toto období je spojeno s omezením osobních svobod a tím i možností legálně migrovat za hranice. Stejně tak je významně omezena možnost imigrace do České republiky (Československa). Díky pracovní pomoci rozvojovým státům se do této doby datuje vznik jedné z nejvýznamnějších etnických komunit, tou je Vietnamská komunita. Tato komunita nabývá na významu i v současnosti. Její charakteristikou je snaha o asimilaci, a to i přes značnou uzavřenost této komunity a kulturní odlišnost od většinové společnosti. V současnosti jsou Vietnamci třetí nejpočetnější cizinecká skupina v České republice. Zajímavou etnickou skupinou z pohledu integrace do české společnosti jsou Řekové. Po skončení řecké občanské války v letech 1948 – 1949 tehdejší Československo přijalo asi 12 000 řeckých emigrantů. Drtivá většina byla následně usídlena ve Slezsku a to zejména v okolí města Krnov. Následně se řecká obec rozrostla až na 15 000 osob. V 70. letech se část řeckých občanů vrátila do vlasti. V současnosti žije na území České republiky asi 3500 osob hlásící se k řecké národnosti. Podle odhadů vlastní řecké obce je jich asi dvojnásobek.²³ Integrace Řeků dosáhla téměř asimilace s původním obyvatelstvem. Jen malá část z nich stále hovoří řeckým jazykem a udržuje kulturní zvyklosti. Tento téměř bezproblémový průběh integrace lze spatřovat v kulturní blízkosti řeckého a českého obyvatelstva, stojícího na stejných historicko-společenských základech. Po pádu komunistického režimu a stržení „železné opony“ zažila Česká republika příliv cizinců. Ne vždy se s tímto nárůstem osob jiné kultury česká společnost dokázala nekonfliktně vyrovnat. Státní aparát brzy poznal, že neomezená migrace osob přes státní hranici má svá specifická nebezpečí. Jednalo se o

---

²³ DŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN. *Řecká národnostní menšina* [online]. 2011 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Recka>>.

nárůst trestné činnosti a to i ve spojení s organizovaným zločinem, nelegální⁰ zaměstnáváním cizinců a s tím sílící podíl šedé sféry ekonomiky. Mezi lety 1993 a 2012 se počet legálně usazených cizinců zněkolikanásobil ze zhruba 70 000 osob na asi 440 000 pobývajících cizinců (viz graf č. 2).²⁴

Graf č. 2 (zdroj Český statistický úřad)²⁵

Dalším milníkem ovlivňujícím migraci v České republice bylo její vstoupení do struktur Evropské unie. S tímto vstupem je spojeno rozšíření kategorií pobytů cizinců a rozšířily se také možnosti usídlení resp. přistěhování cizince do České republiky, v souvislosti se sloučením rodiny. Nezanedbatelnou skutečností, je možnost vycestovat do zahraničí, kterou český občan získal po roce 1989. Tato možnost vycestovat byla znásobena možností legálně pracovat ve většině evropských zemí, po vstupu České republiky do struktur Evropské unie. Výše uvedené historické změny způsobily v české společnosti mezikulturní tlaky, se kterými se česká společnost mnohdy nedokázala vypořádat nebo se s nimi potýká dodnes.

²⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Počet cizinců – Popis aktuálního vývoje*, [online]. 2012 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW:

<http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/cizinci_pocet_cizincu_popis_aktualniho_vyvoje>.

²⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Počet cizinců* [online]. 2013 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW:

<http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/cizinci/ciz_pocet_cizincu>.

3.1 Imigrační politika Velké Británie

Velká Británie byla díky svému ostrovnímu charakteru vždy jakýmsi způsobem izolována od ostatní Evropy. Tuto zdánlivou nevýhodu úspěšně doháněla koloniální politikou. Výsledkem ostrovního charakteru země je přísná kontrola na vnější hranici, ale naproti tomu slabá ochrana uvnitř území (například absence průkazů totožnosti). Vznik Spojeného království – Commonwealthu značně formoval britskou imigrační politiku v minulosti a položil základy k současnému vnímání imigrace osob ve Velké Británii. V průběhu dějin docházelo ke značnému pohybu osob mezi Velkou Británií a jejími koloniemi. Převažovala ale emigrace. Ke změně došlo po 2. světové válce. Rozpad koloniálního impéria vedl k přílivu osob a vystavil Velkou Británii otázce, jak bude postupovat vůči nově přichozím osobám. Velká Británie se musela rozhodnout, zda zavede migrační kontroly na celém území Commonwealthu, nebo bude volně přijímat nově přichozí ze zemí bývalých kolonií. Rozhodnutí padlo pro druhou možnost a imigrace osob z bývalých kolonií byla přijata jako nutná pro udržení vazeb mezi Velkou Británií a starými dominiemi. Stejně jako v ostatní Evropě převládala i zde poptávka po levné pracovní síle. V průběhu 70. až 80. let dochází k přechodu z volné imigrace k tzv. selektivní imigraci. Jde o výběr potřebných pracovních sil na trhu práce. Tento systém se dále prohloubil a v roce 2002 zavedla britská vláda projekt pro vysoce kvalifikované migranty s účelem přijímat zejména vybrané profese.²⁶ Stejně jako ve Francii i Velká Británie prochází vývojem přes zcela otevřenou imigrační politiku k politice restriktivní a následně selektivní. Na rozdíl od Francie, ale od nově přichozích osob nevyžadovala asimilační prvky, tedy nutné splnutí s původní majoritní společností. To ovšem platilo do nedávné minulosti. Tento přístup je v současnosti podroben kritice celého politického spektra. Vstřícnost systému vůči imigrantům je pod tlakem sociální imigrace, mnohdy označované až za sociální turistiku. To znamená, že Velká Británie v posledním desetiletí čelí masivnímu nárůstu přistěhovalců, kteří zneužívají liberální sociální systém. Toto zneužívání nebo přinejmenším nadužívání výhod občana Evropské unie při pobytu ve Velké Británii zvedá vlnu odporu proti imigrantům v celé britské společnosti. V současnosti politici projednávají možnosti omezení přílivu nových imigrantů do Velké Británie. Jedním z návrhů je i možnost odepření nebo krácení sociálních dávek u těch přistěhovalců, kteří nesloží zkoušku z ovládní anglického jazyka. Dalším regulátorem má být odstranění cizojazyčných

---

²⁶ ŠTICA, P. *Migrace a státní suverenita*, Praha, 2010, s. 80-82.

formulářů ze sociálních úřadů a zrušení možnosti použít tlumočnicka na účet státu při vyřizování osobních záležitostí při jednání se státní správou. I tyto návrhy, které jsou v kontrastu s historickým vývojem, jsou dokladem, jakými změnami prochází britská společnost ve vztahu k imigrantům. Z těchto opatření je zřejmý přechod k restriktivnímu přístupu k imigrantům a imigraci jako celku.

3.2 Imigrační politika Francie

Zejména s ohledem na koloniální minulost je Francie země s dlouholetou imigrační tradicí. Imigrační politika je velmi podobná té britské. Oproti velké Británii se Francie nikdy nestala zemí imigrantů. Kladný postoj Francie vůči imigraci má kořeny ve Francouzské revoluci společně s populační krizí po napoleonských válkách. Francie trpěla nedostatkem pracovní síly. Podmínku nabytí francouzského občanství představoval pouze vstup na francouzské území a přijetí principů republiky. V 19. století se francouzská imigrační politika dále formovala v důsledku demografické krize, přetrvával však pozitivní přístup k imigrantům. Imigrace do Francie probíhaly ve třech velkých vlnách a to v průběhu celého 19. století, po 1. světové válce a následně po 2. světové válce. Zejména ve třetí vlně tvořily většinu nově příchozích osoby pocházející z mimoevropských oblastí. Zejména z bývalých francouzských kolonií v Asii a severní Africe. V roce 1945 vznikl první legislativní dokument upravující vstup a pobyt cizinců na území Francie (Opatření č. 45-2658/1945). Francie v podstatě neomezovala přísun imigrantů až do roku 1973, kdy v důsledku ropné krize došlo k prudké změně na trhu práce. Ekonomická recese přinutila Francii korigovat příliv imigrantů. To vyústilo v roce 1980 k přijetí Bonnetova zákona, který poprvé v historii umožňoval nelegální imigranty zadržet a vyhostit ze země. V té době se začaly objevovat xenofobní populistické projevy i ve vysoké politice. Vývoj imigrační politiky ve Francii postupoval dále negativně vůči nelegální imigraci. V 90. letech 20. století dochází dokonce ke kriminalizaci osob, které napomáhají imigraci. A poukazuje na neasimilovaného jedince, jako na cizorodý prvek ve společnosti. Přes původně velice vstřícnou imigrační politiku, se v současnosti ve Francii prosazuje restriktivní prvek omezující příliv imigrantů. Navíc je v současné Francii kladen důraz na zásadu asimilace. Zejména u imigrantů, kteří se chtějí natrvalo usadit ve Francii je vyžadována politická a kulturní asimilace. Tento asimilační prvek souvisí se zásadou jednoty a nedělitelnosti Francouzské republiky (*une et indivisible*).²⁷

3.3 Imigrační politika Německa

Německá integrační politika se v mnohém liší od politik Velké Británie a Francie. A to je dáno také faktem, že Německo na rozdíl od těchto států nemělo téměř

---

²⁷ ŠTICA, P. *Migrace a státní suverenita*, Praha, 2010, s. 77-78.

žádnou koloniální minulost. Minimální zkušenost s imigrací vedly k uzavření Německa uvnitř státních hranic a silné orientaci na národní hospodářství. Největší příliv imigrantů představoval příliv vysídlených Němců po druhé světové válce. Integrace těchto osob byla velmi rychlá a snadná. Jednalo se o osoby, které ovládaly jazyk a pocházely ze stejné etnicko-kulturní skupiny jako původní obyvatelstvo. Další vlnou imigrace byl nábor hostujících pracujících (gastarbeiterů) v 50. a 60. letech 20. století, a to zejména ze Španělska, Itálie, Řecka a následně z Turecka. V důsledku nekontrolované invaze přistěhovalců bylo Německo nuceno přijmout zákon o regulaci a vstupu cizinců do země (1965), ten umožňoval vyhoštění nežádoucích osob. V této době německá vláda stále předpokládala, že zahraniční dělníci sami ze země odejdou, až skončí jejich konkrétní pracovní závazek. Ropná krize stejně jako ve Francii pozastavila pracovní migraci a německá vláda ukončila nábor pracovníků. Přistěhovalecká politika se stala obezřetnější k příchodu cizinců a německá společnost byla stavěna do role neimigračního státu. Odpor k přistěhovalcům vedl i ke snaze zachovávat nerovnoměrnosti práv mezi původními občany a přistěhovalci. V 90. letech se německá imigrační politika nesla v duchu integrace cizinců, kteří již žijí v Německu, podpoře návratu cizinců do zemí původu a snižování počtu nově přichozích cizinců. Přes omezení pracovní migrace příliv cizinců sílil, a to díky politice slučování rodin. Právo na sloučení rodiny zaručoval občanům Základní zákon (Grundgesetz), podle něho se zaručení sociálních práv týkalo všech členů německé společnosti bez ohledu na jejich národnost. Německo se rovněž potýkalo s nadměrným množstvím žadatelů o azyl. Ty k žádosti o azyl v drtivé většině případů vedla snaha zneužívat německý sociální systém. Stejně jako Velká Británie i Německo v roce 2000 vyhlásilo politiku podpory vysoce kvalifikovaných pracovníků. Ti měli zjednodušený přístup k německému občanství a trvalému pobytu.²⁸ Tento krok znamenal jednoznačný ústup od dříve proklamovaného tvrzení o Německu, jako neimigrační zemi. Tento vývoj pokračoval v oslabení pozic etnických Němců a německá imigrační politika se přiblížila z jednoznačně etnického pojetí státu, k pojetí občanskému. Imigrační politika Německa sleduje zejména přijímání lidí, kteří mají předpoklady pro integraci do původní společnosti. Například je kladen důraz na jazykové znalosti a vzdělání. Jakkoli se historicky lišil přístup Německa od přístupu Francie či Velké Británie, postupem času imigrační politiky těchto zemí směřují ke stejnému cíli.

---

²⁸ ŠTICA, P. *Migrace a státní suverenita*, Praha, 2010, s. 88-90.

3.4 Společná imigrační politika Evropské unie

V minulosti šlo v integraci v Evropě, zejména o integraci třídní (chudých a bohatých). S integrací cizinců z jiného kulturního prostředí se Evropa potýká až v několika posledních desetiletích. Pokud v již v Evropě k migraci docházelo, jednalo se převážně o přesun osob v rámci evropského kontinentu. Donedávna Evropa migranty převážně „vyvážela“, zejména do míst nového životního prostoru v Americe, Austrálii, ale i v koloniích v Africe či Asii. Evropský přístup k cizím kulturám se vyznačoval zejména pocitem nadřazenosti evropské civilizace (evropocentrizmem). To se projevovalo zejména v kolonizovaných oblastech, kde vinou vlivu evropských kolonizátorů, docházelo ke strukturálním změnám v dosavadních kulturách. Tyto změny, se projeví o mnoho let později, např. občanské nepokoje ve Rwandě. Zde Belgičtí kolonizátoři upřednostnili jedno etnikum před druhým, v tomto případě menšinové před většinovými. Následná nerovnováha mezi těmito etniky způsobila občanskou válku v zemi a obrovské krveprolití. To je jen jeden z mnoha možných příkladů necitlivého nadřazeneckého přístupu Evropanů k místním poměrům a kulturám (o dobývání amerického Nového světa, nebo asijských kolonií se není třeba zmiňovat). S koncem koloniálních mocností vznikl další problém způsobeným necitlivým rozdělením kolonizovaných území. Koloniální mocnosti zpravidla nerespektovaly etnografické rozložení obyvatelstva a při rozdělení rozsáhlých území volily zcela nevhodně hranice území. To v budoucnu muselo nutně vést ke snahám o dodatečné spojení dnes rozdělených, dříve územně a etnicky celistvých území. Toto jsou kořeny častých separatistických snah, jichž jsme svědky v současné Africe. Původní obyvatelstvo, tvořící etnicky stejnorodou skupinu se domáhá spojení se svou historickou součástí, která se ale nachází za hranicemi státu. Státní zřízení, není logicky ochotno opustit území, které mu sice historicky nenáleží, které ale je již formálně jeho součástí. Toto jsou důsledky neustávajících bojůvek mezi africkými státy, kterým mnohý Evropan nedokáže porozumět. V důsledku těchto střetů dochází v Africe často k novému jevu, kterým je zhroucení státu. Tento jev se stává bezpečnostním rizikem i pro Evropu. Zároveň má nemalý vliv na migračních vlnách, které ji zasahují.

Změny způsobené průmyslovou revolucí zapříčinily poptávku po levné pracovní síle. Jelikož té se v Evropě nedostávalo, vzniklá poptávka způsobila počátek přílivu imigrantů. Kulturní různorodost nově přichozích evropskou kulturu nejen značně obohatila, ale s přibývajícými generacemi imigrantů vystavila tlaku, na její původní,

evropskou kulturu. Množství jedinců žijících v Evropě a uznávající jinou než „evropskou“ kulturu se stává pro její původní obyvatele neúnosné. Původní evropská kultura se cítí být ohrožena. Vznikají koncepce, které mají pomoci při řešení tohoto nového problému. Ke slovu se hlásí zejména multikulturní přístup. Do Evropy byl multikulturalismus dovezen z ciziny (USA, Kanada). Šíří se jako novinka, která se líbí právě proto, že je nová.²⁹ Individuální svoboda nabytá člověkem v 19. století se spojila s prostorovou mobilitou 20. století. Tyto dvě skutečnosti znásobené útokem ekonomické globalizace ve století jednadvacátém mají za následek prolínání kultur, vznik nových subkultur. Jednotlivé prvky těchto subkultur jsou tvořeny podle libosti kulturními „konzumenty“. Jakkoli jsou tyto subkultury od sebe odlišné navzájem, mají jedno společné. Tímto společným znakem je „jepičí život“. Vznikají a zanikají živelně, podléhají módním trendům a pohlcují jedna druhou. Multikulturní přístup ztrácí svou sílu, zejména díky své schopnosti nejen na rozdíly poukazovat, ale i prohlubovat je. Tam, kde může dojít k přirozené integraci, může multikulturalismus necitlivě společnost rozdělit.

Současná Evropa je stále pod vlivem své pohnuté historie, kterou je nutné znát, aby bylo možné pochopit současné integrační procesy, které v ní probíhají. Více než tisíc let se formovala Evropa na základě územního dělení, různosti jazyka i náboženství. Zásadně se lišily i politické systémy a kultura. Tyto rozdíly, vždy vedly ke střetům a válkám. Po dvou světových válkách si někteří evropští politici uvědomili, že mír může zajistit jen národní integrace do evropského společenství. Jednalo se zejména o hospodářské propojení jednotlivých států. Tyto myšlenky začaly být naplňovány ve druhé polovině 20. století, kdy vzniklo Evropské společenství, které se následně transformovalo na Evropskou unii.³⁰ Členy Evropské unie je v současnosti většina evropských států. Jakkoli se z počátku jednalo o hospodářské společenství nezávislých států, v průběhu tohoto procesu vznikala silná migrace osob, která vedla ke kulturní difuzi. Nejprve mezi státy Evropského hospodářského společenství a následně, díky příznivé hospodářské situaci a přílivu pracovní síly ze zemí mimo Evropu i difuzi s kulturou neevropskou. Počty nově příchozích narůstaly a jednotlivé státy byly nuceny situaci řešit. Každá země evropského společenství se k novému problému postavila jinak, zejména s ohledem na svou historickou zkušenost s cizí kulturou. Nejprve samostatně, později na základě usnesení Rady evropského společenství společně.

²⁹ SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*, 2. vydání, Praha, 2011, s. 68.

³⁰ GERBET, P. *Budování Evropy*, Praha, 2004, s. 9-10.

Společná azylová a migrační politika je jedním z pilířů evropské národní integrace. Důraz kladený na hospodářskou migraci vyústil v řadu opatření, směřujících k ochraně pracovních migrantů. Tyto dokumenty nerozlišovaly, zda jde o migranta z evropských států nebo mimoevropské migranty. Migrantům byla přiznána ochrana nediskriminace v oblastech bydlení, sociálních služeb, ale i vzdělávání dětí.³¹

V osmdesátých letech dvacátého století se začalo objevovat členění na imigraci osob z členských zemí a imigraci z třetích zemí. Jak již bylo řečeno, hlavním důvodem přílivu imigrantů do Evropy, byl hospodářský zájem na levné a zároveň potřebné pracovní síle. Tato poptávka, ale vyústila ve vznik nelegální migrace, vzniku černého trhu práce a s ním spojené šedé ekonomiky. Této negativní vlny se účastnili zejména imigranti ze třetích zemí, tzn. ze zemí mimo Evropskou unii (EHS). Tento vývoj měl za následek skutečnost, že ochrana základních práv migrantů začala ustupovat na úkor ochrany jednotlivých zemí a jejich ekonomik. Na zhoršení postavení imigrantů ze třetích zemí měl vliv i tlak rasistických a extrémistických hnutí na vlády v jednotlivých zemích. To značně zbrzdilo snahy o zavedení společné migrační a azylové politiky Evropské unie (tzv. komunitarizace práva). Snaha o toto sjednocení práva vedla k dlouhým diskusím, při kterých jednotlivé státy vyslovily obavu o narušení své svrchovanosti v případě rozhodování o regulaci imigrace. Nikdo nechtěl nechat rozhodovat v otázce svých vnitřních záležitostí, jiného člena společenství. Výsledkem bylo přijetí nezávazných dokumentů na úrovni doporučení, díky kterým si dotčené země zachovaly prostor k internímu řešení problémů spojených s nelegální imigrací ze třetích zemí. Současnou společnou migrační politiku Evropské unie upravuje zejména Amsterodamská smlouva z roku 1997, která vstoupila v platnost v roce 1999. Na tuto smlouvu navazuje dosud nejaktuálnější dokument evropské migrační politiky, kterým je Stockholmský program z roku 2009. Nejnovějším trendem je snaha jednotlivých členských států zamezit vlivu společných orgánů unie na národní migrační politiky. Každý stát si je vědom nutnosti integrace v rámci Evropské unie, stejně tak si ale tyto státy uvědomují odlišnosti ve svých společnostech a rozdíly v přístupu k cizincům. I ty státy, které byly v minulosti vnímány jako pro cizince příznivé, se dnes snaží bránit nekontrolovanému přílivu cizinců. To neplatí jen pro země Evropské unie. I takové Švýcarsko, které bylo k cizincům vždy vstřícné, v současné době zažívá obrat v přístupu k cizincům. Přestože je stále vnímáno, jako multikulturní společenství jeho občané se v

---

³¹SCHEU, H. CH. *Migrace a kulturní konflikty*, Praha, 2011, s. 94.

referendu na třetí pokus vyslovili pro regulaci imigrace. Tyto trendy v přístupu k cizincům jsou dány zejména ekonomickou nestabilitou, vyvolanou finanční krizí. Tuto skutečnost dále prohlubuje snaha cizinců parazitovat na vyspělých sociálních systémech evropských zemí.

3.5 Imigrační politika USA a přístup k cizincům v Japonsku

Jak je to ve Spojených státech amerických? Co se týká integrace, v USA se v historii jednalo převážně o integraci rasovou a národnostní. Je zajímavé, že tradiční multikulturní společnost USA, které svým způsobem vznikly z přílivu evropských nábožensky a ekonomicky motivovaných imigrantů, je dnes vůči nově příchozím cizincům velmi uzavřená, u trvale usídlených Portorikánců či černošského obyvatelstva se projevuje segregační až marginalizační model - vznikají uzavřené enklávy sociálně znevýhodněné či dokonce sociálně vyloučené populace, která si svou vlastní kulturní specifičnost zachovává jen v omezené míře nebo vůbec. V současnosti jsou zaznamenávány opakované snahy z nejvyšších pater politiky o reformu přistěhovalectví a získávání občanství USA. Tyto snahy, ale neustále narážejí na překážky, které rozdělují americkou společnost. Při integraci velkého přílivu cizinců, se v USA uplatňoval princip „tavícího kotle – melting pot“, který představuje slévání různých tradic a kulturních praktik v jednu univerzální kulturu. Při obrození etnik v 60. letech 20. století je kotel, tvořící jednolitou americkou kulturu nahrazen „salátovou mísou – salad bowl“. Jde o gastronomickou metaforu, ve které si různé přísady, představující „kulturní skupiny“, zachovávají svou formu a chuť, dohromady však tvoří jeden celek, který je charakteristický svým namícháním.³² Velké skupiny přistěhovalců tvoří dnes v USA i značnou politickou sílu. Nejrychleji rostoucí skupinou jsou v současnosti Hispánci. I díky podpoře této části populace vyhrál poprvé (a i podruhé) v dějinách prezidentské volby v USA černošský kandidát.

Jak vnímají multikulturní společnost například v Japonsku? Nepříjemnosti, se kterými se mohou setkat cizinci v Japonsku, mají zřejmě původ v historické izolaci Japonska a to nejen geografické, ale i společenské. V roce 1639 vyhnal šógun Tokugawa misionáře, obchodníky a všechny cizince do té doby žijící v zemi. Zbořil kostely a dalších 200 let žilo Japonsko zcela mimo dosah světového dění. Až do roku

---

³²KOLEKTIV AUTORŮ. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*, Plzeň, 2005, s. 15.

1854, kdy americký admirál Perry, přinutil silou vládu Japonska uzavřít obchodní smlouvu s USA.³³ V důsledku této totální izolace a jejímu násilnému ukončení je japonská společnost krajně nedůvěřivá vůči všemu cizímu, proti Nejaponcům – gaidžinům. Nedůvěra se projevuje mnoha způsoby, mnohdy přechází až v silnou diskriminaci cizinců. Banky komplikují vydání platebních karet, policie neustále prověřuje totožnost. Nevraživost starších občanů dávana nepokrytě najevo cizincům je na denním pořádku a nevzbuzuje zájem. Nevrlost vůči všemu cizímu jde dokonce tak daleko, že i Japonci žijící dlouhodobě mimo Japonsko, se stávají podezřelí a děti, jejichž angličtina je nad poměry dobrá, se stávají obětí školní šikany. Zcela běžně se na společenských podnicích objevují nápisy „Cizincům vstup zakázán“. To jsou projevy, které by v Evropě každý označil za diskriminující až podporující rasovou nesnášenlivost. V Japonsku, ale zcela běžná věc, která nebudí pozdvižení.

Je tedy vidět, jak rozdílně lze vnímat snahu o multikulturní společnost. Každá kultura má svá specifika i vzhledem k chování k cizincům. Co je v jedné části světa vnímáno jako diskriminace menšiny, to v jiné společnosti na opačné straně Země projde bez povšimnutí.

---

³³REISCHAUER, E. O., CRAIG, A. M. *Dějiny Japonska*, 2. vydání, Praha, 2000, s. 37- 39.

4 Současné integrační programy

4.1 Integrace v rámci Evropské unie

Integrace je v současné době jedním z nejcitovanějších termínů v souvislosti s přítomností migrantů v Evropě. V tomto tématu se otevírá prostor pro diskuzi o zdánlivě neproblematických, ale přesto nejasných a rozporných otázkách, které s tímto tématem souvisí. Koho a kam chceme integrovat? Jak lze změřit míru integrace, jak odlišit cizince integrovaného od neintegrovaného? Koho je žádoucí integrovat podle představ politické reprezentace evropských národních států? Mají někteří cizinci lepší předpoklady pro integraci než jiní, jak naznačují mnohé politické koncepce? Je vůbec představa tzv. integrované společnosti slučitelná se současnými podmínkami globálního kapitalismu a jeho požadavky na flexibilitu a mobilitu? Základním dilematem ve snaze vyřešit integrační problém jsou zdánlivě dvě možnosti. Jedna uvádí přísun nekvalifikovaných imigrantů, kteří se stanou svou závislostí na sociálním systému trvalou a dlouhodobě neúnosnou přítěží, vedoucí nutně k sociálním bouřím. Druhá uvádí možnost pouze přijímání kvalifikované pracovní síly, čímž by docházelo k jakémusi „vykrádání“ těchto zemí a prohlubování jejich nekonkurenceschopnosti. Převládajícím názorem, který se s tímto dilematem vyrovnává, je nutné přijetí zodpovědnosti civilizované Evropy za dění v rozvojových částech světa. Zejména udělat maximum pro to, aby lidé v těchto částech světa neměli důvod utíkat do Evropy. Je nutná zejména stabilizace společenská, průmyslová i politická.³⁴ Hospodářství Evropské unie tvoří ¼ světového HDP, proto musí nést svůj podíl na mezinárodní bezpečnosti.

Jedním z integračních programů v rámci Evropské unie je možnost získání povolení k pobytu za účelem vzdělání. Evropská unie se chce ve světě prezentovat jako centrum vysoce kvalitního vzdělávání, a proto harmonizovala podmínky vstupu a povolení k pobytu pro státní příslušníky nečlenských zemí, kteří zde chtějí:³⁵

- studovat s cílem získat vysokoškolský titul (studující),
- navštěvovat akreditovanou střední školu (žáci),
- absolvovat neplacenou stáž (stážisté),

---

³⁴ TACHECÍ, B. *Splachují mě nálepkou levičáka*, rozhovor s J. Kellerem, *MF Dnes*, ze dne 5. února 2014, Praha, 2014, s. 12A [cit. 2014-02-28].

³⁵ EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Migrace a azyl*, Brusel, 2013, s. 4.

— zúčastnit se některého z národních či celoevropských dobrovolnických programů (dobrovolníci).

Osoby spadající do uvedených kategorií musí pro vstup na území Evropské unie splnit určité požadavky, musí mít například platný cestovní doklad, zdravotní pojištění, u nezletilých i souhlas rodičů s plánovaným pobytem. Zároveň se po nich může požadovat, aby prokázaly, že mají dostatečné finanční prostředky na pokrytí životních nákladů po dobu plánovaného pobytu nebo že dostatečně ovládají jazyk přijímající země. Přijímající země Evropské unie pak na oplátku těmto přistěhovalcům zajistí povolení k pobytu. Získají rovněž určitá práva – studenti tak například mají povoleno pracovat na pokrytí nákladů souvisejících se studiem.

Výzkum hraje významnou roli při stimulaci růstu a pro konkurenceschopnost ekonomiky. Evropská unie chce dále posilovat svou pozici mezinárodního centra pro výzkum, a proto potřebuje přilákat více výzkumných pracovníků z celého světa. Za tímto účelem zavedla zjednodušený postup pro udělování povolení k pobytu výzkumných pracovníkům, kterým byla nabídnuta práce v některém členském státě schválenou výzkumnou organizací či ústavem. Udělením povolení k pobytu automaticky získávají povolení pracovat jako výzkumní pracovníci. Kromě toho jsou jim zajištěna další práva, která mají státní příslušníci dané země, jako je nárok na sociální zabezpečení, právo vykonávat výzkumnou práci v jiném státě Evropské unie, případně právo na sloučení rodiny.

Dalším stupněm integračních programů je možnost legální imigrace do Evropské unie za účelem práce. Evropská unie si uvědomuje význam, který migrace osob za prací má, pro hospodářský rozvoj i pro řešení nedostatku kvalifikované pracovní síly a problémů souvisejících s demografickým vývojem v Evropě. Zavedla proto opatření, která některým kategoriím přistěhovalců, např. vysoce kvalifikovaným pracovníkům, vstup do Evropské unie usnadňují. Přilákat vysoce kvalifikovanou pracovní sílu ze zahraničí je nezbytné i pro posílení konkurenceschopnosti unie. Zvláštní povolení k pobytu a pracovní povolení zajišťuje imigrantům této kategorie Modrá karta EU. Usnadní jim přístup na pracovní trh a zajistí určitá socioekonomická práva, jako je právo na sloučení rodiny a případně později i právo volného pohybu v rámci Evropské unie.³⁶ Prostřednictvím zjednodušeného postupu i společných kritérií pro vydávání

---

³⁶ EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Migrace a azyl*, Brusel, 2013, s. 5.

Modré karty EU tak členské státy mohou pružněji reagovat na poptávku místního pracovního trhu. Kromě toho, toto jednotné povolení k pobytu a k vykonávání výdělečné činnosti používané všemi státy Evropské unie, značně zjednodušuje administrativní postupy nejen pro přistěhovalce, ale i pro jejich budoucí zaměstnavatele. V rámci jedné žádosti mohou pracovníci ze zemí mimo Evropskou unii získat povolení k pobytu a k práci, které jim zaručuje stejná práva, jako mají občané Evropské unie.

Neméně významným integračním programem je možnost osob již legálně žijících a pracujících na území Evropské unie pozvat a zajistit právo na pobyt i členům své rodiny. Sloučení rodiny patří mezi hlavní důvody, proč se lidé do Evropské unie stěhují. Možnost žít opět se svou rodinou je pro přistěhovalce, kteří již v Unii pobývají, z hlediska jejich začleňování do přijímající společnosti, velmi důležité. V Evropské unii existují pro sloučení rodiny a zajištění práv pro rodinné příslušníky společná kritéria. Za státními příslušníky z nečlenských zemí, kteří již získali povolení k pobytu v některé ze zemí Evropské unie, se může za určitých podmínek stanovených přijímající zemí (např. požadavek na dostatečné finanční zajištění a zajištěné ubytování) přistěhovat jejich manžel, popř. manželka, nezletilé děti či děti jejich manžela či manželky. Členské země mohou sloučení rodiny povolit i dalším osobám, jako je nesezdaný partner či partnerka, vyživované zletilé dítě či jiní rodinní příslušníci, které daná osoba finančně zaopatřuje. Po vstupu na území Evropské unie tito rodinní příslušníci obdrží povolení k pobytu a mají zde přístup ke vzdělání či odborné přípravě a získají i pracovní povolení. Vztahují se na ně při tom stejná pravidla, jako na jiné osoby z nečlenských zemí.³⁷

Významnou součástí udržitelné a důvěryhodné imigrační politiky je navracení nelegálních přistěhovalců do jejich země původu. Celoevropská kritéria a postupy pro navracení státních příslušníků nečlenských zemí, kteří na území Evropské unie pobývají nelegálně, zohledňují jejich základní práva v souladu s Listinou základních práv Evropské unie, a zaručují těmto přistěhovalcům především právo dobrovolně se vrátit domů. V současné Evropské unii probíhá mnoho soudních sporů týkajících se práva na sloučení rodiny spojeného s nelegálním pobytem a následného vyhoštění ze zemí Evropské unie. Tyto spory se dotýkají základních práv a svobod občanů Evropské unie a imigrantů. Při těchto soudních sporech, jsou prozatím nadřazena základní práva občanů nad imigrační politiky jednotlivých členských států Evropské unie. Je otázkou, jak dlouho tento trend bude udržitelný s ohledem na rostoucí příliv imigrantů za účelem

---

³⁷ EVROPSKÁ KOMISE. *Politiky Evropské unie: Migrace a azyl*, Brusel, 2013, s. 7.

sloučení rodiny, který je konfrontován s dlouhodobou ekonomickou krizí, se kterou se potýká nejen Evropská unie, ale celý svět. Restrikce viditelné dnes ve všech částech imigračních politik, mohou brzy převážit nad uznáváním některých práv cizincům.

Aktivním zapojením do života dané společnosti se přistěhovalci podílejí na hospodářském, a sociálním rozvoji a kulturní rozmanitosti Evropské unie. Zároveň mají určité povinnosti – musí se řídit předpisy dané země a respektovat její hodnoty. V dnešní době převládá restriktivní přístup členských zemí vůči imigrantům z třetích zemí. Tento trend je dán zejména hospodářskou krizí, kdy se snížila nabídka práce a s ní spojená poptávka po pracovní síle. Dalším negativním faktorem je tlak různých extremistických až rasistických organizací na národní vlády s cílem omezit příliv imigrantů z jiných zemí, zejména z jiného kulturního prostředí.

4.2 Integrace v rámci České republiky

Vládou České republiky byly v minulosti přijaty zásady, které mají být garancí úspěšného začleňování imigrantů do české společnosti. Zásady integrace imigrantů do české společnosti schválené usnesením vlády České republiky č. 55 z 13. ledna 2003:³⁸

Zásada 1: Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplynou z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.

Zásada 2: Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.

Zásada 3: Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.

Zásada 4: Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

Zásada 5: Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.

Zásada 6: Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství

---

³⁸ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Příloha usnesení vlády české republiky č. 55*[online]. 2013, [cit. 2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/968/Postup.pdf>>.

na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.

Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců jsou základním dokumentem a východiskem pro budování moderní a cílené koncepce imigrační politiky České republiky. Jsou předpokladem trvalého začlenění České republiky do Evropské unie a výrazem ochoty vlády podílet se na harmonizaci migračních politik jednotlivých států v rámci Evropské unie a efektivním řízení migrace v Evropě.

Podle informací předkládaných vládou České republiky dochází v poslední době v celkovém počtu cizinců legálně pobývajících v ČR k mírnému nárůstu. Naopak klesá počet cizinců ze třetích zemí, kteří jsou cílovou skupinkou politiky integrace cizinců. Klesá také počet cizinců pobývajících v ČR přechodně, což souvisí s jejich omezenými možnostmi uplatnění na trhu práce danými také ekonomickou krizí. Uvedený mírný nárůst je nicméně projevem zvyšujícího se počtu občanů Evropské unie. Přestože druhou největší skupinu cizinců u nás tvoří občané Slovenska, cílovou skupinu politiky integrace cizinců dlouhodobě z téměř tří čtvrtin tvoří občané pouze tří zemí:³⁹ Ukrajiny, Vietnamu a Ruské federace. Ostatní státní příslušnosti následují s výrazným odstupem (viz. Příloha I). Právě na tyto občany z třetích zemí a také na majoritní společnost, která musí začlenění napomoci, je politika integrace zaměřena. Imigranty v České republice jsou jak muži, tak ženy a to poměrně stejným dílem.

V souvislosti s migrací je nutno mluvit jak o migrantech, tak o migrantkách, neboť začleňování jak mužů, tak žen, do společnosti, má svá specifika. Přesto však stále dochází k přehlížení genderového aspektu integrace migrantů a migrantek. Základním dokumentem vymezujícím státní integrační politiku České republiky je Koncepce integrace cizinců z roku 2005 a jeho následné aktualizace. Z tohoto dokumentu je zřejmá snaha, aby integrační politika byla úspěšná, neboť představuje klíčový prvek legální migrace. Integrační politika zkrátka nutně musí navazovat na tu migrační. Navíc k tomu, aby integrační politika fungovala, je třeba, aby se rozvinula spolupráce na realizaci integrační politiky zejména s nestátními neziskovými organizacemi, regionálními Centry na podporu integrace cizinců, obcemi a dalšími subjekty. Rozvinout tento typ spolupráce nebývá vždy právě snadné. O tom, jak se daří tuto spolupráci rozvinout, ale i o otázkách migrace a integrace obecně, pojednává např.

---

³⁹VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky ze dne 16. ledna 2013 č. 43 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití v roce 2013* [online]. 2013 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z WWW:<<http://www.cizinci.cz/files/clanky/988/Postup.pdf>>. s. 5.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011. V této zprávě je zmíněno, k jakým změnám došlo, jaké programy na podporu integrace cizinců se podařilo rozvinout apod. U některých ministerstev (jako např. u Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zdravotnictví) je řečeno, že na svých stránkách poskytují informace a aktualizují nejrůznější materiály zaměřené na podporu cizinců. Ministerstvo kultury pak např. podporuje webový portál www.mezikulturnidialog.cz. O jak velké aktualizace či jak velkou podporu se jedná, je otázkou, stejně jako to, zda by nemohla tato ministerstva pro integraci cizinců dělat více. O Ministerstvu vnitra je ve „Zprávě o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011“ řečeno, že se zaměřilo na intenzivní integrační opatření v místech významného soustředění cizinců. Dále je zmíněno, že byla finančně podpořena regionální Centra na podporu integrace cizinců. Pro zvyšování informovanosti cizinců o jejich právech a povinnostech zajistilo Ministerstvo vnitra v roce 2011 aktualizaci a distribuci „Informační publikace pro cizince“ v šesti jazykových mutacích (čeština, angličtina, ruština, ukrajinština, vietnamština, mongolština). Došlo také např. k prohlubování odborných kompetencí pracovníků odboru azylové a migrační politiky. Na zajištění realizace opatření uvedených v tomto dokumentu byla například v roce 2013v rozpočtu Ministerstva vnitra vyčleněna částka 25 milionů Kč.⁴⁰

V rámci všech dotčených útvarů Ministerstva práce a sociálních věcí je uplatňován integrační mainstreaming, tj. zahrnutí integrace do všech politik ovlivňujících další stránky života cizinců i života společnosti. Dále byly např. upraveny podmínky pro zaměstnávání cizinců, zavedeny nové sankce pro zaměstnavatele nelegálně zaměstnávající občany třetích zemí. Došlo také k podpoře neziskových organizací. Mezi integrační snahy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy patří ustanovení zkoušky z českého jazyka jako nezbytného předpokladu pro získání povolení k trvalému pobytu. Cílem má pravděpodobně být motivace cizince ke studiu českého jazyka, který jim zajistí snadnější integraci. O zkoušce z českého jazyka je mimo jiné také řečeno: „Dle doporučení Rady Evropy mají zkoušky tohoto typu povzbudit integraci, nemají však bránit získání trvalého pobytu. Což se může dařit i vzhledem k nízké úrovni (tj. A1 dle Společného evropského referenčního rámce pro

---

⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-cizincu-2011-pdf.aspx>>. s. 97-98.

jazyky), a velmi dobré geografické dostupnosti škol (zkoušku lze složit ve více než 50 školách), které tuto zkoušku v České republice umožňují.“⁴¹Otázkou je, zda tato zkouška ve skutečnosti nebrání získání trvalého pobytu. Pro cizince např. není snadné složit zkoušku z českého jazyka, a to z mnoha důvodů. Čeština je velice těžký jazyk a „Podle odborníků na jazykové vzdělávání vyžaduje i minimální znalost češtiny obecně větší znalosti gramatiky než u jiných jazyků.“⁴² Navíc se odborníci také shodují na tom, že minimálně některé části zkoušky, která je pro cizince podmínkou k udělení trvalého pobytu, jsou jazykově na úrovni o kategorii až dvě výše než je avizovaná úroveň A1 (viz. Přílohy III). V neposlední řadě je pak zadání testů natolik komplikované, že na něj někdy nestačí intelektuální úroveň uchazečů. Cizinci jsou mnohdy v testech neúspěšní, neboť na ně nebyli dostatečně připraveni. V jiných případech test zvládnou, ale v praktickém životě se nedomluví, neboť jazykové kurzy mnohdy nezohledňují dostatečně individuální potřeby jedinců a zaměřují se pouze na základní znalosti českého jazyka. Velkým problémem je také to, že cizinci často nemohou absolvovat bezplatné kurzy nabízené v rámci státního integračního programu, neboť nabídka kurzů nebere ohledy na jejich pracovní či rodinné závazky. Lze tedy říci, že ačkoliv integrační opatření mající cizincům pomoci se studiem češtiny zde existují, cizinci k nim ne vždy mají přístup nebo o nich ne vždy vědí.

---

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-cizincu-2011-pdf.aspx>>, s. 90.

⁴² OŠMERA, R. *Podoba zkoušky z českého jazyka pro účely získání trvalého pobytu* [online]. 2009 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/podoba-zkousky-z-ceskeho-jazyka-pro-ucely-ziskani-trvaleho-pobytu>>.

5 Možnosti podpory integrace imigrantů v ČR

Ministerstvo vnitra České republiky uvádí, že integrace cizinců je komplexní problematikou, která se dotýká mnoha oblastí. Mezi priority integrace cizinců pak řadí především znalost českého jazyka cizinci, ekonomickou soběstačnost cizinců, orientaci cizinců ve společnosti, vzájemné vztahy cizinců a majoritní společnosti.

Znalost českého jazyka je pro integraci cizinců do společnosti důležitá po všech stránkách. Cizinci, kteří jsou schopni se dorozumět a rozumí psané a mluvené češtině, dosahují vyššího stupně integrace do všech struktur majoritní populace.⁴³ Znalost českého jazyka je tedy pro cizince nezbytná pro získání vzdělání, práce, ale i přátel z řad majoritní společnosti. V konečném důsledku tak umožňuje ekonomickou a sociální soběstačnost cizinců. Cizincům by tak měly být dostupné jazykové kurzy, dětem ve školách a školách pak např. pedagogičtí asistenti nebo mimoškolní integrační aktivity. Zvláště motivovat cizince, kteří se skutečně hodlají natrvalo usídlit v České republice k tomu, aby se učili jazyk, obvykle není nutné. Pro děti se motivací stává to, aby se dorozuměli se svými kamarády. Dalším z motivačních faktorů je i absence cizojazyčných formulářů na úřadech. K tomuto kroku již směřují například úřady ve Velké Británii, ve snaze snížit podíl cizinců zneužívajících sociální dávky.

Zájem cizinců o znalost českého jazyka je mj. motivován povinností prokazování znalosti českého jazyka jako jedné z podmínek pro získání povolení k trvalému pobytu.⁴⁴ Trvalý pobyt dává cizinci v České republice mnoho práv, zvýhodňuje je oproti jiným skupinám cizinců a naopak je přibližuje k českým občanům. Cizinec s trvalým pobytem má právo volit v komunálních volbách, dosáhne například na půjčky, nebo může získávat výhody sociálního systému České republiky apod. Aby tento status cizinec získal, musí splňovat celou řadu předpokladů a k žádosti o trvalý pobyt doložit nemálo náležitostí. Jedněmi z těchto povinností je úspěšné absolvování zkoušek znalostí českých reálií a znalosti českého jazyka (viz. Příloha II a III). Od ledna 2009 je jednou z podmínek pro získání trvalého pobytu úspěšné složení zkoušky z českého jazyka na úrovni A1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Hlavním

⁴³ RÁKOCZOVÁ, M., TRBOLA, R., HOFÍREK, O. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, s. 71.

⁴⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky ze dne 16. ledna 2013 č. 43 k postupu při realizaci aktualizované koncepce integrace cizinců - společné soužití v roce 2013*[online]. 2013. Dostupné z WWW:<<http://www.cizinci.cz/files/clanky/988/Postup.pdf>>. s. 7.

garantem integrace cizinců do české společnosti ze strany státní správy je Ministerstvo vnitra. Důvodem zavedení zkoušky byla úvaha, že znalost jazyka je jednoznačným přínosem pro lepší integraci cizinců v České republice. Jazyková vybavenost je klíčovým faktorem soužití a lepšího poznání kultur a je nezbytná pro každodenní život.

Současná zkouška z češtiny je rozdělena do dvou částí – písemné a ústní. Písemná část je rozdělena do tří částí – porozumění psanému textu, porozumění mluvenému slovu a tvorba vlastního textu. Porozumění psanému textu je dále rozděleno na čtyři části. Uchazeči mají porozumět textu typu inzerátu, dále se mají zorientovat v nabídce firem a například rozhodnout, kam zavolají, když se jim rozbil kohoutek – k dispozici mají například název firmy, otvírací dobu a popis, čím se zabývá. Poté je třeba vyplnit formulář fiktivního přítele (jméno, datum narození, vzdělání apod.). Závěr testu tvoří dopis, v němž chybí deset slov. Chybějící slova jsou nad dopisem ve změněném pořadí a uchazeč je musí doplnit na správné místo v textu dopisu. Při poslechu se ověřuje, zda uchazeč rozumí jednoduchému dialogu, poté například hlášení na nádraží, nebo hlasové zprávě v mobilu. Tvorba vlastního textu spočívá například v napsání krátkého dopisu do agentury s žádostí o konkrétní pracovní pozici. Zkoušku v hodnotě cca 1 500 korun na osobu platí v prvním pokusu stát (pokud cizinec zkoušku napoprvé úspěšně nesloží, další pokus si platí ve stejné hodnotě sám).⁴⁵ Obecně lze říci, že při zkoušce z češtiny na úrovni A1 existují tři základní problémy. Zprvce čeština je lingvisty považována za jeden nejtěžších evropských i světových jazyků. Podle odborníků na jazykové vzdělávání vyžaduje i minimální znalost češtiny obecně větší znalosti gramatiky než u jiných jazyků.⁴⁶ I s ohledem na tuto skutečnost je hlavním úkolem Ministerstva vnitra dostat do povědomí cizinců žijících v České republice možnost složení zkoušky a případné pomoci při přípravě na ni.

„Jedním z předpokladů dosažení ekonomické i sociální soběstačnosti cizinců je informovanost o jejich právech a povinnostech, stejně jako o podmínkách zaměstnávání a podnikání v České republice, která může významně napomoci k samostatnosti cizinců a k omezení míry jejich manipulovatelnosti, k předcházení jejich závislosti na zprostředkovatelích.“⁴⁷ Je tedy třeba vydávat nejrůznější příručky, poskytovat cizincům

⁴⁵ NÁRODNÍ ÚSTAV RPO VZDĚLÁVÁNÍ. *Čeština pro cizince* [online]. 2009 [cit. 2014-03-01].

Dostupné z WWW: <http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=informace-o-zkousce&hl=cs_CZ>.

⁴⁶ OŠMERA, R. *Podoba zkoušky z českého jazyka pro účely získání trvalého pobytu* [online]. 2009. [cit. 2014-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/podoba-zkousky-z-ceskeho-jazyka-pro-ucely-ziskani-trvaleho-pobytu>>.

⁴⁷ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky ze dne 16. ledna 2013 č. 43 k postupu*

poradenství a podporovat je také v tom, aby se začlenili na trh práce. Je také nutno zamezit diskriminaci. K tomu, aby byla integrace cizinců úspěšná, je třeba podporovat harmonické soužití cizinců s majoritou a zabránit tomu, aby došlo k sociálnímu vyloučení cizinců a z něj plynoucích konfliktů. Je třeba vést mezikulturní dialog, naučit se respektovat odlišnosti. Ideálem v tomto případě je dosažení sociální integrace. Ta je „kombinací sociálního očekávání a požadavků vůči přistěhovalcům, na straně jedné. A schopnosti migrantů pochopit a reagovat na tyto požadavky, na straně druhé. Nedílnou součástí sociální integrace je rovněž poskytnutí pomoci přistěhovalcům ze strany sociálního okolí. Hostitelská země tak musí například podporovat aktivní participaci imigrantů, garantovat antidiskriminační opatření a vytvářet podmínky pro nekonfliktní soužití ve společnosti. Tyto aktivity hostitelské země musejí být vnímány zejména jako garance, hlavním motivačním prvkem musí být snaha imigranta o začlenění do nové společnosti. S ohledem na represivní trend vůči imigrantům v současné době, je zřejmé, že právě tito nově příchozí musejí projevit aktivitu směřující k bezproblémovému začlenění do společnosti. Státní správa provozuje, nebo přispívá na provoz mnoha internetových portálů zabývajících se pomocí cizincům při integraci do české společnosti, za zmínku stojí například tyto stránky:

<http://cestina-pro-cizince.cz>

<http://www.cizinci.cz>

<http://www.mvcr.cz/cizinci>

<http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade>

<http://www.mvcr.cz/azyl-migrace-a-integrace.aspx>

<http://www.domavCR.cz>

<http://www.imigrace.mpsv.cz>

<http://www.migraceonline.cz>

Z výše již zmíněného je nepochybné, že Česká republika se snaží o integraci cizinců a cizinek. Snaží se však dostatečně? V první řadě je třeba si uvědomit, že finanční prostředky jsou vždy omezené, a to i když jsou ze strany vlády České republiky vynakládány nemalé prostředky.

Neziskové organizace hrají v procesu sociální integrace přistěhovalců stěžejní roli, jejíž význam spočívá především v doručování služeb této skupině populace. Seznam subjektů neziskového sektoru působících v oblasti integrace cizinců, lze nalézt na webových stránkách <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=31>. Pro účely této práce jsou však vybrány pouze tři z organizací a představeny jsou některé jejich konkrétní aktivity a projekty.

Centrum pro integraci cizinců (CIC) poskytuje sociální a právní poradenství cizincům, vzdělává je, což znamená, že pořádá kurzy nejrůznějších jazyků a češtiny. Aktuálně běží jeho program „Asistence cizincům na pracovištích Oddělení pobytu cizinců OAMP MV ČR pro Středočeský kraj“, „Sociální poradenství pro migranty žijící v ČR“ či „Projekt PUSH UP - Příležitost uplatnit svou hodnotu“ jehož cílem je naučit účastníky efektivně hledat práci a umožnit účastníkům zvýšit si kvalifikaci nebo se naučit něco nového a zvýšit tak své šance najít práci.

Dalším programem Centra pro integraci cizinců je například projekt „Chceme tu uspět“. Hlavním cílem projektu je podpořit nezaměstnané cizince žijící trvale ve Středočeském kraji, při vstupu na český trh práce. Tento projekt nabízí kvalifikovanou asistenci při hledání uplatnění na trhu práce. V rámci projektu je nabízeno několik možností k usnadnění integrace, jako jsou například kurzy profesní češtiny, rekvalifikační kurzy, ale i finanční příspěvek pro zaměstnavatele. Projekt je financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.⁴⁸

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) je lidsko-právní nezisková organizace hájící práva cizinců v České republice. Poskytuje bezplatné právní, sociální a psychosociální poradenství, ale především také pracuje s širokou veřejností s cílem rozvíjet toleranci, potírat xenofobii a rasismus. Poskytuje poradenství v obtížných osobních situacích a dává cizincům praktické informace. Mezi projekty SIMI můžeme nalézt např. projekt „Zahraniční zaměstnanci na trhu práce“, který je zaměřený na řešení dosud opomíjeného tématu bezpečnosti práce cizinců (pracovních úrazů, nemocí z povolání) nebo projekt „Práva neregulérních migrantů ve střední Evropě“ či důležitý

---

⁴⁸ CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ. *Programy pro klienty*[online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.cicpraha.org/cs/pracovni-poradenstvi/programy-pro-klienty/projekt-push-up.html>>.

projekt „Společně pro cizince II“, který je zaměřen na podporu dobrovolnické služby v SIMI.“

„Pomocná ruka“ je dalším projektem Sdružení pro integraci a migraci. Obsahem projektu je poskytování individuálního právního a sociálního poradenství, psychosociální pomoci a asistence cizincům při styku s úřady a jinými veřejnými institucemi a při dalších situacích souvisejících s jejich integrací do české společnosti. Poradenství je poskytováno zejména v otázkách souvisejících s pobytem na území České republiky a prevencí před pádem do nelegality, v oblasti pracovněprávní a v oblasti zdravotní péče či vzdělávání. Poradenství je koncipováno, jako bezplatné. V rámci projektu se uskuteční také 14 informačních seminářů, zaměřených na zvýšení právního povědomí cizinců v souvislosti s novým občanským zákoníkem. Po celou dobu projektu bude probíhat také distribuce letáků s informacemi o poskytovaných službách a kontaktními informacemi. V rámci projektu bude rovněž využito spolupráce s dobrovolníky, kteří zajistí doučování a asistenci potřebným klientům. Projekt „Pomocná ruka 5“ navazuje na úspěšně realizovaný projekt „Pomocná ruka 4“, který se setkal s velkým zájmem cizinek a cizinců.⁴⁹

Evropská kontaktní skupina (EKS) je vzdělávací a poradenská organizace, která se při svém vzniku inspirovala modely vzdělávání dospělých v západní Evropě. Sama EKS o sobě říká: „Usilujeme nejen o růst jednotlivců, ale rovněž o rozvoj společnosti, ve které budou příležitosti k uplatnění a spokojenosti pro každého bez ohledu na pohlaví, věk, národnost či sociální status.“ EKS nabízí odborné kurzy "time managementu" nebo třeba prezentačních dovedností, kariérové poradenství, kurzy osobního rozvoje nebo kurzy týkající se sladování práce a rodiny. Nabízí také poradenské služby, včetně individuálních konzultací. Mezi aktuálně rozjeté projekty EKS patří „Na cestě do práce“ (vzdělávací program pro migranty a migrantky žijící v Plzeňském a Středočeském kraji), „Máte šanci zapojit se“ (program snažící se o zvýšení ekonomické nezávislosti a soběstačnosti cizinců) a program „Změňte to!“ (kurz pomáhající migrantům a migrantkám uplatnit se na pracovním trhu).⁵⁰

Činnost nevládních neziskových organizací je bezpochyby záslužná, avšak

⁴⁹SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI. *Naše projekty* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.migrace.com/cs/delame/projekty>>.

⁵⁰EVROPSKÁ KONTAKTNÍ SKUPINA. *Projekty* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekscr.cz/cs/aktualni-projekty>>.

problémem je především to, že územní působnost těchto organizací je značně nevyvážená. Neziskové organizace se vyskytují hlavně ve větších městech, a přístup k nim je tedy především pro cizince žijících dále od těchto míst, omezen. To nerovnoměrně zvyšuje koncentraci cizinců ve městech. Tato koncentrace má za následek vznik lokalit s vyšším poměrem sociálně potřebných a hrozí až vznikem sociálně vyloučených lokalit. Tento trend je s ohledem na snahu integrovat tyto osoby do společnosti značně negativní. Hrozí prohlubování záporných zkušeností mezi minoritou a majoritním obyvatelstvem. Tím se snižuje integrovatelnost zde žijících cizinců díky odporu ostatní společnosti. Dalším problémem je, že nevládní neziskové organizace se mimo jiné v rámci procesu sociální integrace přistěhovalců na lokální úrovni potýkají zejména s problémem při komunikaci s dalšími partnery souběžně s nedostatečnou finanční podporou svých aktivit.

Závěr

Cílem práce bylo poukázat na problémy, které s sebou přináší soužití více různých kultur, znásobené migrací osob. Náhled na vnímání kultury samotné byl doplněn o sociologické vnímání integrace jedince do společnosti. Byly představeny možnosti integrace jedince ohledem na stupeň přizpůsobení se nové kultuře. Práce představila možné formy přístupu společnosti tomuto problému. Zvláště byl zmíněn zejména multikulturalismus, který je stále považován za ideál, ale který je dnes podrobován kritickému pohledu. V práci je rovněž zmíněna rozdílnost kulturního života společnosti podmíněná náboženstvím. A to zejména dvou náboženství, k jejichž střetu dnes ve světě dochází. Nejen ve vzdálených místech světa, ale v Evropě, která je naší kulturní základnou. Kulturně náboženské hledisko je zpracováno s ohledem na naši evropskou kulturu a evropské dějiny. V práci jsem se zaměřil na méně diskutované skutečnosti, za jaké považuji hledisko vznikání státních útvarů a následné vnímání sebe sama některým zeměmi a jejich občany. Tento pohled formuje přístup jednotlivých společností k cizincům a schopnost většinové společnosti tyto cizince integrovat. Část práce se věnuje přístupům některých hlavních evropských států k přistěhovalcům. V této části je zmíněn historický vývoj mající vliv na současný trend v imigrační politice. Pro porovnání je zmíněn i přístup k integraci imigrantů v USA a náhled na přístup k cizincům v Japonsku.

Poslední část práce ukazuje na přístup současné státní správy k problému začlenění přistěhovalců do české společnosti. Jsou uvedeny vládou podporované programy k tématu integrace. Dále jsou vyjmenovány aktivity některých neziskových organizací zabývajících se pomocí přistěhovalcům s integrací. Je kladen důraz na integraci jazykovou, která je považována za hlavní prvek úspěšného integračního procesu. V přílohách jsou představeny ukázky jazykových zkoušek potřebných k udělení českého občanství.

K práci jsem přistupoval se snahou sepsat ucelený text dotýkající se různých témat, která se váží k problému integrace cizinců do společnosti. Zpracovaná témata jsou předkládána v kontextu historických charakteristik, které umožňují čtenáři proniknout k podstatě některých rozdílů formujících pohled na přistěhovalce a jejich začlenění do společnosti. Některá z těchto témat nejsou všeobecně v povědomí, proto

jsem pokládal za vhodné na ně v práci poukázat. Seznámení se s těmito skutečnostmi přiblíží čtenáře k pochopení složité struktury evropských imigračních politik a jejich zásadních rozdílů.

Práce je zpracována s ohledem na čtenáře tak, aby jej nadměrně nezatěžovala odbornou cizojazyčnou terminologií. To je nešvar silně rozšířený v literatuře k tématu přistěhovalectví. Některá odborná literatura týkající se kulturních konfliktů a s tím spojenými tématy pohybu osob a jejich začleňování se do společnosti, je pro běžného čtenáře se zájmem o toto téma nadměrně zatěžující a čtenáře i přes veškerou snahu odrazuje. V práci je použita jen obecně zažitá odborná terminologie.

V české společnosti lze pozorovat dvojí pohled na cizince. Většinou společnosti, příslušníci cizí kultury nevadí. Společnost je ochotna cizince ve značné míře tolerovat. To, ale jen do okamžiku, kdy pocítí ohrožení své existence. Zejména ve spojení s trhem práce, který v současnosti trpí nedostatkem pracovních příležitostí. Do vztahů majoritní společnosti s cizinci velmi silně zasáhla ekonomická krize z roku 2008. Její dopady začínají být zřejmé v každodenním životě společnosti. Integrace imigrantů je touto skutečností velmi negativně ovlivněna.

Je třeba si uvědomit, že integrace je dynamický dlouhodobý oboustranný proces, který vyžaduje zapojení nejen cizinců a jejich potomků, ale i majoritní společnosti. Proto bychom tedy měli děti od útlého věku vychovávat k respektu k odlišnostem, ve školách bychom měli pořádat povinné přednášky o toleranci, respektu, kulturních rozdílech. Nejlepší výukou je zaměření na každodenní praxi. Dále bychom v této oblasti měli vzdělávat i pedagogické pracovníky, pracovníky nejrůznějších institucí, kteří přijdou do styku s cizinci. Povinnost sebevzdělávat se a profesionální přístup je součástí nejednoho etického kodexu, nejen pracovníků státní správy, ale i v soukromém sektoru. Skrze toto všechno bychom se zkrátka měli snažit vytvořit cizincům přátelštější prostředí. Cílem integrace je dosáhnout nekonfliktního a oboustranně uspokojivého společného soužití, vzájemného poznání a porozumění mezi cizinci i společností, ve které žijí, umožnit cizincům, aby byli schopni důstojného a samostatného života během svého pobytu v České republice. Záměrem všech aktivit integrační politiky je předcházet vytváření uzavřených komunit imigrantů, společenské izolaci a sociálnímu vyloučení cizinců. A jak společného šťastného soužití s cizinci dosáhneme a jak předejdeme jejich sociálnímu vyloučení? Mimo jiné i tím, že se s nimi nebudeme bát

žít, nebudeme k nim přistupovat s předsudky a zapomeneme na stereotypy. Přistěhovalci žijící v Evropské unii se mohou do společnosti přijímající země zapojit pouze tehdy, budou-li se aktivně zapojovat do různých aspektů kulturního společenského života. I z tohoto důvodu musí mít podobná práva jako občané dané země. Musí mít například příležitost naučit se tamější jazyk, možnost studovat a pracovat a obecně mít pocit, že do společnosti mohou patřit, a že je společnost ochotna, je za splnění určitých podmínek přijmout. Tyto podmínky by měly být předem pevně stanoveny, tak aby se s nimi mohl imigrant řádně seznámit. Aby ztratil pocit nejistoty, aby viděl v budoucnu možnost plnohodnotného začlenění do nové společnosti. Imigrant si musí uvědomit, že jen na jeho aktivním přístupu závisí, jak dlouho proces integrace potrvá. On je tím hlavním prvkem, na něm nejvíce záleží, zda bude tento proces úspěšný. Je nepřijatelné, aby legálně migrující osoba spatřovala na prvním místě nezáměr společnosti o jeho osobu, snahu odradit jej od aktivního přístupu k integraci. Překážky, které jsou před imigranta postaveny, musí být schopen v rámci svých sil, s vložením úměrného úsilí, překonat. Je potřeba, má-li být integrační proces úspěšný, nastavit pevná a srozumitelná pravidla, jejichž dodržování má příznivý vliv na průběh začleňování a pozitivní vliv na přístup integrujícího se cizince. Jednou z hlavních motivací, musí být vědomí, že je v silách každého cizince úspěšně absolvovat integrační řízení. Náročnost integračního procesu nesmí odrazovat případné zájemce o začlenění do nové společnosti legální cestou. To ovšem neznamená, že se integrační proces stane formalitou, dostupnou každému. Získat občanství neznamená, být integrovaný. To si musí uvědomit obě strany tohoto procesu. Ve svém úspěšném začlenění do nové společnosti vidí imigrant zisk. A tak musí k celému procesu přistupovat. Nic není zadarmo. Musí si zasloužit své místo v nové společnosti svým aktivním přístupem k jednotlivým částem integračního procesu. Výsledek tohoto procesu musí vnímat obě strany jako přínos. Pozitivní přístup k nově příchozím musí, ale být vyvážen ochotou přijímat nové skutečnosti, právě ze strany imigrantů. Ochotou respektovat společenská pravidla nové země. A to ve všech součástech společenského života, jako je pracovní morálka, rituály každodenního života a v neposlední řadě náboženské vyznání. Tolerance musí mít nejen v této oblasti hlavní slovo. Tolerance, nikoli lhostejnost přecházející v ignoraci, která je předzvěstí konfliktu. Naopak, je třeba předcházet konfliktům a to nejlépe aktivním přístupem ke každodenním problémům. Právě z každodenního kontaktu musí být oběma stranám zřejmá vzájemná ochota k porozumění a pomoci. S cizinci se v každodenním životě bude česká společnost

setkávat stále častěji. To je dáno otevřeností, kterou přinesly společenské změny posledních desetiletí. Otevřenost státní hranice přinesla nejen možnost příchodu cizinců do České republiky, ale rovněž i možnost vycestovat pro české občany. Tato možnost je velkým přínosem pro přístup české společnosti k cizincům. Na svých cestách se čeští občané setkávají s cizinci v jejich původní zemi a zjišťují, že mnozí z nich nejsou až tak „jiní“, jak se na první pohled zdá. Tato zjištění jsou příslibem v boji proti xenofobii, která stále převládá v české společnosti.

Seznam zdrojů

Při tvorbě této práce byly využity následující zdroje:

Literární zdroje:

1. BÍLÝ, J. *Co člověk opravdu potřebuje?* (díl 2.), MF Dnes, příloha Týden, Praha: Mafra, 2011, s. 12C.
2. BUDILOVÁ, L., HIRT, T. *Policista v multikulturním prostředí*, 1. vydání, Praha: Varianty, 2005. 100 s. ISBN 80-903510-1-8.
3. DOFEK, P. *Multikulturní společnost*, Absolventská práce, Praha: 2013. 38 s.
4. EVROPSKÁ KOMISE, *Politiky Evropské unie: Migrace a azyl*, Brusel: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013. 12s. ISBN 978-92-79-24136-9.
5. GELLNER, E. *Pluh, meč a kniha*, 1. vydání, Brno: Centrum pro studii demokracie a kultury, 2001. 264 s. ISBN 80-85959-87-9.
6. GERBET, P. *Budování Evropy*, 1. vydání, Praha: Karolinum, 2004. 450 s. ISBN 80-246-0111-7.
7. HAVLÍK, R. *Úvod do sociologie*, 5. vydání, Praha: Karolinum, 2010. 128 s. ISBN 978-80-246-1385-7.
8. KEENE, M. *Světová náboženství*, 1. vydání, Praha: Knižní klub, 2003. 192 s. ISBN 80-242-0983-7.
9. KOLEKTIV AUTORŮ, *Ochrana uprchlíků*, UNHCR OSN - Oddělení informačních služeb a veřejných vztahů 2008. 30 s.
10. KOLEKTIV AUTORŮ (HIRT, T., BUDIL, I. T., NEŠPOR, Z. R., LOZOVIUK, P., JAKOUBEK, M., HORSKÝ, J., UHEREK, Z., FUKAL, J.). *Soudobé spory o multikulturalismu a politiku identit*, Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2005. 279 s. ISBN 80-86898-22-9.
11. PAVLÍKOVÁ, E. *Muslimští migranti a český sekulární stát*, Červený Kostelec: Mervart, 2012. 123 s. ISBN 978-80-7465-018-5.
12. RAKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., HOFÍREK, O. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*, Praha: Slon, 2010. 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0
13. SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*, 2. vydání, Praha: Dokořán, s.r.o., 2011. 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

14. SCHEU, H., CH. *Migrace a kulturní konflikty*, 1. vydání, Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-07-0.
15. ŠTICA, P. *Migrace a stání suverenity*, 1. vydání, Červený Kostelec: Mervart, 2010. 321 s. ISBN 978-80-87378-75-5.
16. TACHECÍ, B. *Splachují mě nálepkou levičáka*, rozhovor s Janem Kellerem, MF Dnes ze dne 5. února 2014, Praha: Matra 2014, strana 12A, [cit. 2014-02-28].
17. REISCHAUER, E. O., CRAIG, A. M. *Dějiny Japonska*, 2. vydání, Praha: Lidové Noviny, 2000. 480 s. ISBN 978-80-71065135.

Elektronické zdroje

1. BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA. *Výroční zpráva 2008* [online], 2009, [cit. 2014-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocnizprava-2008.html>>.
2. CENTRUM PRO INTEGRACI CIZINCŮ. *Programy pro klienty* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.cicpraha.org/cs/pracovni-poradenstvi/programy-pro-klienty/projekt-push-up.html>>.
3. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Počet cizinců* [online]. 2013 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW: <http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/cizinci/ciz_pocet_cizincu>.
4. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nelegální migrace cizinců v letech 2000 – 2011* [online]. 2013 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z WWW: <http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/czi_nelegalni_migrace>.
5. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Počet cizinců – Popis aktuálního vývoje*, [online]. 2012 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW: <http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/cizinci_pocet_cizincu_popis_aktualniho_vyvoje>.
6. DŮM NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN. *Řecká národnostní menšina* [online]. 2011 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Recka>>.
7. EVROPSKÁ KONTAKTNÍ SKUPINA. *Projekty* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ekscr.cz/cs/aktualni-projekty>>.

8. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Integrace*, [online]: 2013 [cit. 2014-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2011* [online]. 2012 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-migraci-a-integraci-cizincu-2011-pdf.aspx>>.
9. NÁRODNÍ ÚSTAV RPO VZDĚLÁVÁNÍ. *Čeština pro cizince* [online]. 2009 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z WWW: <http://cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=informace-o-zkousce&hl=cs_CZ>.
10. SDRUŽENÍ PRO INTEGRACI A MIGRACI. *Naše projekty* [online]. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.migrace.com/cs/delame/projekty>>.
11. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Příloha usnesení vlády české republiky č. 55* [online]. 2013, [cit. 2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/968/Postup.pdf>>.
12. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády české republiky ze dne 16. ledna 2013 č. 43 k postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití v roce 2013* [online]. 2014 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/988/Postup.pdf>>.

Seznam příloh

- Příloha I** Graf - 10 nejčastějších státních občanství cizinců v jednotlivých krajích ČR v roce 2012 [online]. 2013 [2014-02-02]. Dostupné z WWW: http://m.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/cizi_v_krajich
- Příloha II** Ukázka modelového testu ze znalosti českých reálií, potřebných k získání českého občanství[online]. 2014[2014-03-10].Dostupné z WWW: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=interaktivi-modelovy-test-z-ceskych-ralii&=cs_CZ.
- Příloha III** Ukázka modelového testu ze znalostí českého jazyka, potřebných k získání českého občanství[online]. 2014[2014-03-10]. Dostupné z WWW: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/index.php?p=zkouska-nanecisto&hl=cs_CZ.

Přílohy

Příloha II

(Ukázka modelového testu ze znalosti českých reálií, potřebných k získání českého občanství)

OBSAH

ZÁKLADNÍ INFORMACE	5
TESTOVÉ ÚLOHY	7
1. ZVYKY A TRADICE	7
2. DOPRAVA	8
3. ZDRAVOTNÍ A ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	10
4. VZDĚLÁVÁNÍ	11
5. POLITICKÝ SYSTÉM	13
6. ZÁKONODÁRNÁ A VÝKONNÁ MOC	15
7. SOUDNÍ MOC A OCHRANA OBČANŮ	17
8. VOLBY	18
9. ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ POJMY, SPRÁVNÍ A TRESTNÍ PRÁVO	20
10. OBČANSKÉ PRÁVO	22
11. RODINNÉ PRÁVO	24
12. MĚNA A BANKOVNÍ SOUSTAVA	25
13. DAŇOVÁ SOUSTAVA	27
14. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	29
15. ZAMĚSTNÁNÍ	30
16. PODNIKÁNÍ	32
ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE	35
17. POLOHA, ROZLOHA A PŘÍRODNÍ POMĚRY	35
18. PŘÍRODA A KRAJINA	37
19. REGIONY A MÍSTA	38
20. OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	40
21. SOCIOKULTURNÍ SOUVISLOSTI	42
22. SOCIOEKONOMICKÉ SOUVISLOSTI	43
23. MEZINÁRODNÍ SOUVISLOSTI	45
ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE	47
24. STŘEDOVĚK	47
25. NOVOVĚK	48
26. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA DO ROKU 1948	50
27. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA OD ROKU 1948 DO ROKU 1989	51
28. DĚJINY ČESKA OD ROKU 1989	53
29. VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OD 19. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI	55
30. UMĚNÍ OD STŘEDOVĚKU DO SOUČASNOSTI	58
CITACE OBRAZOVÉHO MATERIÁLU	68

1. ZVYKY A TRADICE

1. Kdy začíná v českém kalendáři rok?

- A) 1. září.
- B) 1. ledna.
- C) 1. března.
- D) 1. prosince.

2. Který den je v České republice poslední v roce?

- A) 31. říjen.
- B) 31. leden.
- C) 31. březen.
- D) 31. prosinec.

3. Který svátek se slaví v České republice v květnu?

- A) Tři králové.
- B) Svátek práce.
- C) Den české státnosti.
- D) Vznik Československa.

4. Kdy jsou státní svátky upálení mistra Jana Husa a příchod Cyrila a Metoděje?

- A) 5. a 6. ledna.
- B) 5. a 6. srpna.
- C) 5. a 6. července.
- D) 5. a 6. listopadu.

5. Co připomíná listopadový svátek zvaný Dušičky?

- A) Památku zemřelých.
- B) Narození Ježíše Krista.
- C) Vznik Československa.
- D) Založení hlavního města Prahy.

6. Jak se jmenuje sváteční období před Vánoci?

- A) Advent.
- B) Dovolená.
- C) Prázdniny.
- D) Velikonoce.

2. DOPRAVA

1. Co nepatří do městské hromadné dopravy?

- A) Taxi.
- B) Metro.
- C) Autobus.
- D) Tramvaj.

2. Kdo kontroluje v prostředcích hromadné dopravy jízdní doklady?

- A) Řidič.
- B) Revizor.
- C) Policista.
- D) Kontrolor.

3. Pan Svoboda má řidičský průkaz skupiny „B“. Který typ vozidel může Svoboda řídit?

- A) Tramvaje.
- B) Autobusy.
- C) Osobní vozidla.
- D) Nákladní automobily.

4. Kolik alkoholických piv může vypít v Česku podle zákona řidič při řízení auta?

- A) Tři.
- B) Dvě.
- C) Jedno.
- D) Žádné.

5. Jaká je nejvyšší dovolená rychlost pro auta ve městě?

- A) 30 km/H.
- B) 50 km/h.
- C) 90 km/h.
- D) 110 km/h.

6. Jak se nazývá povinné pojištění u automobilu?

- A) Povinné ručení.
- B) Životní pojištění.
- C) Úrazové pojištění.
- D) Cestovní pojištění.

3. ZDRAVOTNÍ A ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

1. Paní Svobodové ukradli auto. Na kterém telefonním čísle krádež oznámí?

- A) 111.
- B) 150.
- C) 155.
- D) 158.

2. Které telefonní číslo má zdravotnická záchranná služba?

- A) 150.
- B) 155.
- C) 156.
- D) 158.

3. Kdy musí paní Novotná zaplatit regulační poplatek?

- A) U lékaře při běžném vyšetření.
- B) V nemocnici při darování krve.
- C) U lékaře při preventivní prohlídce.
- D) V lékárně při nákupu léků bez receptu.

4. Pan Svoboda jde na prohlídku k lékaři. Který doklad musí ukázat?

- A) Průkaz pojištěnce.
- B) Občanský průkaz.
- C) Řidičský průkaz.
- D) Rodný list.

5. Které telefonní číslo má jednotný záchranný systém (hasiči, policie, zdravotnická záchranná služba) v celé Evropě?

- A) 112.
- B) 150.
- C) 911.
- D) 999.

6. Kdo má telefonní číslo 150?

- A) Městská policie.
- B) Policie České republiky.
- C) Hasičský záchranný sbor.
- D) Zdravotnická záchranná služba.

4. VZDĚLÁVÁNÍ

1. Kolik měsíců má školní rok v České republice?

- A) 6 měsíců.
- B) 8 měsíců.
- C) 10 měsíců.
- D) 12 měsíců.

2. Kolik let trvá v České republice povinná školní docházka?

- A) 5 let.
- B) 9 let.
- C) 12 let.
- D) 15 let.

3. Kdy mají žáci v České republice hlavní prázdniny?

- A) V září a říjnu.
- B) V únoru a březnu.
- C) V dubnu a květnu.
- D) V červenci a srpnu.

4. Které známky mohou dostat žáci v českých školách?

- A) Známky od 1 do 5, nejlepší je 5.
- B) Známky od 1 do 5, nejhorší je 5.
- C) Známky od A do F, nejlepší je A.
- D) Známky od 1 do 10, nejhorší je 10.

5. Syn pana Svobody chodí do deváté třídy. Kterou školu navštěvuje?

- A) Střední školu.
- B) Základní školu.
- C) Vysokou školu.
- D) Mateřskou školu.

6. Kdo v České republice určuje, kam bude dítě chodit na základní školu?

- A) Rodiče.
- B) Obecní úřad.
- C) Sociální správa.
- D) Ministerstvo školství.

5. POLITICKÝ SYSTÉM

1. Které barvy jsou na české trikoloře?

- A) Bílá, černá, modrá.
- B) Bílá, černá, červená.
- C) Bílá, červená, modrá.
- D) Červená, modrá, černá.

2. Kdo je autorem hudby k české státní hymně?

- A) Leoš Janáček.
- B) Antonín Dvořák.
- C) František Škroup.
- D) Bedřich Smetana.

3. Kdo je autorem textu české státní hymny?

- A) Karel Havlíček Borovský.
- B) Karel Hynek Mácha.
- C) František Palacký.
- D) Josef Kajetán Tyl.

4. Které z těchto barev jsou státními barvami České republiky?

- A) Bílá, černá, modrá.
- B) Bílá, černá, červená.
- C) Bílá, červená, modrá.
- D) Červená, modrá, černá.

5. Který z těchto zákonů má v České republice nejvyšší právní sílu?

- A) Občanský zákoník.
- B) Trestní zákoník.
- C) Zákoník práce.
- D) Ústava.

6. Vlajka Evropské unie má 12 hvězd v kruhu na barevném pozadí. Jakou barvu má tato vlajka?

- A) Bílou.
- B) Modrou.
- C) Zelenou.
- D) Červenou.

Příloha III

(Ukázka modelového testu ze znalostí českého jazyka, potřebných k získání českého občanství, úroveň A1)

OBSAH

1 DŮLEŽITÉ INFORMACE – ČTĚTE PŘED TESTEM!	3
IMPORTANT INFORMATION – READ BEFORE THE TEST!	4
WICHTIGE INFORMATIONEN – LESEN SIE BITTE VOR DEM TEST!	4
ВАЖНАЯ ИНФОРМАЦИЯ – ПРОЧТИТЕ ПЕРЕД ТЕСТОМ!	5
INFORMATIONS IMPORTANTES – A LIRE AVANT LE TEST!	5
2 SKLADBA ZKOUŠKY	6
3 PÍSEMNÁ ČÁST ZKOUŠKY	7
3.1 ČTENÍ S POROZUMĚNÍM	8
3.2 POSLECH S POROZUMĚNÍM	16
3.3 PSANÍ	23
4 ÚSTNÍ ČÁST ZKOUŠKY	27
5 SCÉNÁŘ K ČÁSTI POSLECH S POROZUMĚNÍM	30
6 KLÍČ	36
7 KRITÉRIA HODNOCENÍ PRODUKTIVNÍCH DOVEDNOSTÍ	37
7.1 PSANÍ	37
7.2 MLUVENÍ	37
8 DOPORUČENÁ LITERATURA	38

Úloha 1

(Čtení s porozuměním a Psaní, pozvánka, 28 slov)

<p>Pozvánka na oslavu narozenin</p> <p>Srdečně Vás zvu na malou oslavu svých 30. narozenin.</p> <p>Kdy: 17. 11. 2008 v 19:00 hodin</p> <p>Kde: restaurace Na Hřišti, Krásné Pole</p> <p>Těším se na Vás!</p>
--

Příklad úkolu:

Vyberte k tvrzení správnou variantu.

Vzor: Oslava narozenin je ....

- a) ráno
- b) dopoledne
- c) večer

Úloha 2

(Čtení s porozuměním a Psaní, text pohlednice, 13 slov)

5. 7. 2008	
<p>Milá Jano, všechno nejlepší k narozeninám Ti přeje Zdena</p>	<p>_____ Jana Krátová</p> <p>_____ Nádražní 20</p> <p>_____ Kladno</p> <p>2 7 2 0 1</p>

Příklad úkolu:

Je to pravda (ano), nebo to není pravda (ne)?

Vzor: Zdena přeje Janě k Vánocům. ANO / NE

Úloha 3

(Čtení s porozuměním a Psaní, životopis, 68 slov)

Jméno a příjmení	Martin Novák
Titul	Ing.
Adresa	Na Hrázi 19, 290 01 Poděbrady, Česká republika
Telefon	(+420) 325 429 692
E-mail	martin.novak@seznam.cz
Rodinný stav	svobodný
Datum narození	31. března 1982
Pracovní zkušenosti	2006 – dosud: programátor firma Net s. r. o. Nymburk 2004 – 2005: programátor firma IBM ČR, spol. s. r. o.
Vzdělání	2001 – 2006: Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové – magisterské studium – informační management 1997 – 2001: Gymnázium Poděbrady – maturita 1988 – 1997: Základní škola Tomáše G. Masaryka v Poděbradech
Znalost jazyků	angličtina
Další schopnosti a znalosti	řidičský průkaz

Příklad úkolu:

Napište svůj životopis.

Jméno a příjmení	
Titul	
Adresa	
Telefon	
E-mail	
Rodinný stav	
Datum narození	
Pracovní zkušenosti	
Vzdělání	
Znalost jazyků	
Další schopnosti a znalosti	

Úloha 4

(Poslech s porozuměním, dialog Informace na nádraží, 53 slov)

Cestující: Dobrý den. Kdy jede prosím vlak do Prahy?

Úředník: Chcete jet dnes?

Cestující: Ano, odpoledne prosím.

Úředník: Moment. Chcete jet rychlíkem, nebo osobním vlakem?

Cestující: Rychlíkem prosím.

Úředník: Tak rychlík z Poděbrad do Prahy jede ve čtrnáct čtyřicet nebo v patnáct čtyřicet pět.

Cestující: Děkuju za informace. Na shledanou.

Úředník: Na shledanou.

Příklad úkolu: *Doplňte text.*

Vzor: Cestující chce jet do Prahy ... .

a) vlakem   b) autobusem   c) autem

Úloha 4

(Poslech s porozuměním, dialog V restauraci, 124 slov)

Host: Dobrý den.

Číšník: Dobrý den. Co si dáte?

Host: Jedno pivo.

Číšník: Ano. Budete jíst?

Host: Ano.

Číšník: Tady je jídelní lístek a tady je to pivo.

Host: Děkuju.

Číšník: Prosím.

Host (po jídle): Prosím ještě jednu kávu s mlékem.

Číšník: Ano, ano.

Host: Děkuju.

Příklad úkolu: *Vyberte správnou odpověď na otázku a doplňte ji.*

Vzor: Host pije... .

a) pivo a kávu s...   b) mléko a čaj s...   c) víno a kávu s...